

Наша Ніва

П Е Р Ш А Я   Б Е Л А Р У С К А Я   Г А З Э Т А   ISSN 1819-1614

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў траўні 1991. Выдавец: Прыватнае прадпрыемства «Суродзічы». Выходзіць штотыднёва, у пятніцы

9 771819 161008

Маладафронтайцы застаюцца на свабодзе

За вызваленнем трох палітвязняў — мяккі прысуд маладафронтайцам. Усё гэта напярэдадні рашэння Эўрасаюзу аб гандлёвых прэфэрэнцыях.
Суд над МФ — старонка 4.

Чаша гэтая мінула: палёгка Алена Корбана, аднаго з адвінавачаных па справе Маладога фронту.

Кангрэс па сцэнары Калякіна

Дэмакратычныя сілы перайшлі да калектывнага кіраўніцтва. Непакоі: ці няма за гэтым рукі Масквы? Кангрэс дэмакратычных сілаў — старонка 6.

Аляксандар Мілінкевіч нязгодны з прынятай стратэгіяй і гуртуе прабеларускія сілы. Піша Зыміцер Панкавец. Старонка 7.

Кангрэс-2007 быў увэрцюрай да змагання за пасаду кандыдата-2010. Піша Барыс Тумар. Старонка 8.

Цёмнай была ідэя Кангрэсу, цёмнымі былі крыгэры выбару дэлегатаў, цёмнай была геапалітычная арыентацыя «айцоў Кангрэсу». Піша Пётра Рудкоўскі. Старонка 10.

Нафтавыя арышты

КДБ затрымала дырэктара «Белнафтахіму» Аляксандра Бароўскага і шэраг буйных бізнесоўцаў, імёны якіх на момант здачи нумару не паведамляліся. Старонка 3.

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВІЧ

Юлія Дардашевіч

РЭДАКЦЫЙНЫ КАМЭНТАР**Чатырохтыднёвая лібэралізацыя**

За мінулыя 10 дзён былі вызваленыны три палітвязыні, спыненны некалькі палітычна матываваных крымінальных справаў, вынесенны мяккія прысуды маладафронтайцам і ніводзін чалавек на быў пакараны арыштам за палітыку. Гэтыя рашэнны выносяць тყы самыя судзьдзі, якія яшчэ месяц таму бязылітасна садзілі за трох ўлёткі. Ходзяць чуткі пра ўгоду Пяткевіч-Крэмара, паводле якой беларускія ўлады маюць вызваліць усіх палітвязыняў да 10 чэрвеня, а ў якасці кроку ў адказ некалькі эўрапейскіх саюзінікам ЗША заблякаюць зынцы ў гандлёвых прэфэрэнцыях для Беларусі. Рашэныне аб прэфэрэнцыях мае быць прынятае 21 чэрвеня. Нядоўга засталося чакаць, каб пабачыць, як далёка зойдзе гэтая гульня.

Ня будзем падманвацца. Палітвязыняў вызваляюць не таму, што за грамадзянамі раптоўна прызналі права на выказваныне незалежных палітычных поглядаў ці захаваныне нацыянальнай культуры. Не таму, што адмовіліся ад манаполіі на ўладу. Гаворка ідзе пра звычайны розыгрыш у аблен за фінансавыя выгады, за шчасце спажыўцоў — каб эканамічна стабільнасьць умацавала рэпрэсіўную систэму. Больш за тое, пропаганда выкарыстоўває ситуацыю, каб яшчэ раз абылгаць дысыдэнтаў, выдаўшы іх за агентаў Захаду. Прыйгодаеца, як ГДР дазваляла Заходняй Германіі выкупашы палітвязыняў. Дзеля пропагандысцкага эфекту Хонэкер на кожнага палітычнага ў нагрузкуну яшчэ даваў два крымінальнікі.

Адначасова з вызваленнем палітвязыняў працэсы на месцах працягваюцца ў звычайнім парадку. Выдатніка Юрася Алейніка ідэолягія выганяюць з Акадэміі кіравання за палітычныя погляды і не саромеюцца гэта прызначаць (старонка 16). Ніякага праудзівага раўнапраўя ў краіне ня будзе, пакуль ня будзе дэмантаваны рэпрэсіўны і пропагандыстычны аппарат ідэялагічнай вэртыкалі.

Гледзячы на радасныя твары юнакоў і юначак з Маладога фронту, міжволі парабоюваеш іх з дзеячамі мінулага. Такім як Расыцілаў Лапіцкі, чый нацыянальны подзывіг адкрыў гісторык Міхась Чарняўскі. Якое шчасце, што яны жывуць у лепшы час, чым Расыцілаў. Гутаркай з Чарняўскім адкрываецца чарговы Гістарычны сшытак «НН» (старонка 18). У сшытку таксама знайдзене інтыгоўны археалагічны артыкул сп. Крывальцэвіча, рэцензію на новую кнігу Алега Латышонка, успаміны пра рух хіпі ў падсавецкі час.

Вялікую тэму складаюць матэрыялы пра Кангрэс дэмакратычных сілаў (старонкі 6—11). Як піша Пётра Рудкоўскі, ад самага пачатку цёмнымі былі мэты і матывы гэтага мерапрыемства. Многія камэнтаторы зь непакоем заўважалі расейскія ніткі, што віліся вакол форуму. Аднак у самім падзеле на многапартыйную кааліцыю і Рух за Свабоду трагедыі няма, у гэтым сыходзяцца і Рудкоўскі, і Аляксандар Класкоўскі. Палітыкам цяжкі будзе звальваць адказнасць з адной галавы на другую, а канкурэнцыя стане больш выяўнаю.

Юлія Дардашевіч

люстра дзён

Маладафронтайцы застануцца на свабодзе	4
Дэмакратычныя сілы перайшлі да калектыўнага кіраўніцтва	6
«Адмоўся ад сваёй ідэалёгіі і застанесця вучыцца»	16

камэнтары

Барыс Тумар. Апазыцыя падзялілася на рускіх і ніярусікіх	8
Мікола Бугай. Бюракраты баяцца герояў	9
Аляксандар Класкоўскі. Бура ў шклянцы вады	9
Пётра Рудкоўскі. Калгас дэмакратычных сіл	10
Віталь Тарас. Трымценьне вейкаў	12
Павал Севярынец. Свабода	14

мы самі

Дзякую за ахвяраваны!	17
-----------------------	----

культура

Календар на чэрвень	27
Вучань Рушчыца, сябар Сеўрука, сваяк Талстога	27
Мова як аптымізм	27
«Дзядзька Лявон ідзе!»	28
Вечар беларускай культуры ў Пльзені	28
«Залатую галіну» Канаў атрымала румынская драма пра аборты	28

аб усім патроху

Незвычайная для вясны съёма, Сыход, пра які можна пашкадаваць. У абарону Горадні падпісаўся кожны трохсоты, 40 000 даліараў і 40 000 эўра	29
---	----

газетка дзеткам

Альфабэт	30
----------	----

вольны час

Рок за баброў, сустрэча з Сабілам і Севярынцам, мастакі і Рыгор Барадулін, Мікола Купава ў Нью-Ёрку, вежы і замкі Алеся Ліпеня...	31
---	----

Затрыманыя дырэктар «Белнафтахіму» і буйныя бізнэсоўцы

Затрыманы старшыня дзяржаўнага прадпрыемства «Белнафтахім» Аляксандар Бароўскі. Яго падазраюць у крадзяжы і злouжываны службовым становішчам.

Затрыманы старшыня дзяржаўнага прадпрыемства «Белнафтахім» Аляксандар Бароўскі. Яго падазраюць у крадзяжы і злouжываны службовым становішчам.

Пра гэта сёньня на прэс-вай канфэрэнцыі паведаміў Генэральны пракурор Беларусі Пётар Мікалашэвіч. А.Бароўскі (**на фота**) знаходзіцца ў съедчым ізоляторы. У яго канфіскавана шмат

грошай і матэрыяльныя каштоўнасці.

У інтэрэсах следзства КДБ

не паведамляе, кіраунікі якіх структур затрыманы разам з кірауніком «Белнафтахіму» Аляксандрам Бароўскім 29 мая. Пра гэта БелАПАН заявіў начальнік Цэнтра інфармацыі і грамадзкіх сувязей КДБ Валер Надтачаеў.

Абвінавачаные затрыманым павінна быць прад'ялена на працягу 10 дзён. У асобных выпадках гэты тэрмін можа быць і падвойжаны.

А.Бароўскі ўзначаліў «Белнафтахім» у сінегі 2005 годзе. На гэту пасаду ён прыйшоў з дырэктарства ў наваполацкім «Паліміры», а да таго працаваў у Бабруйску на «Белшине».

«Беларускі партызан» паведамляе, што разам з Бароўскім затрыманы некаторыя ягоныя намеснікі. «Беларускі партызан» называе Бароўскага чалавекам старшыні палаты прадстаўнікоў Канаплёва і расцэнывае затрыманыне вялікім ударам па бізнэс-групе Канаплёва. Зь ёю, у прыватнасці, цесна звязаныя буйныя бізнэсоўцы Юры Чыж і Аляксей Ваганаў.

Мікола Бугай

Чатыры хвіліны на закон аб ільготах

28 мая савет рэспублікі адзінаголосна ўхваліў законапраект «Аб дзяржаўных сацыяльных ільготах, правах і гарантых для асобных катэгорый грамадзян», прыняты палатай прадстаўнікоў 23 траўня.

Закон уступіць у сілу 1 студзеня 2008 году.

У часе прыняцця парламэнтары не задалі дэпутату-дакладчыку ніводнага пытання, як і прысутнаму ў залі пасяджэнню міністру працы і сацыяльнай абароны Ўладзіміру Патупчыку. Працэдура прыняцця закону заняла чатыры хвіліны.

Скасанаванне льготаў паказвае, што ўлады ацэньваюць эканамічную ситуацыю ў сярэднетэрміновай перспектыве.

ве як стабільную і таму не баяцца росту сацыяльнай напружанасці.

Лукашэнка: Бясплатны праезд — гэта глупства

У часе паездкі ў Берасцце кіраунік дзяржавы выступіў у падтрымку законапраекту аб адмене льготаў. «Калі мы хочам у сярэдзіне жыцця сышодзіць на пэнсію ды яшчэ і льготы атрымліваць, то гэта немагчыма. Навошта, напрыклад, студэнту, які жыве ў Берасці, бясплатны праезд? Гэта глупства», — сказаў ён. — Па горадзе трэба пешкі хадзіць. А калі хочаш ездзіць — плаці, такая рэальнасць, мы жывём у рынакавай эканоміцы».

Закон «Аб дзяржаўных сацыяльных ільготах, правах і гарантых для асобных катэгорый грамадзянаў» прадугледжвае захаваныя асноўных ільготаў, гарантый і перавагаў для:

— ўдзельнікаў вайны і прыроўненых да іх асобаў;

— бацькоў загінулых (памерлых) у часе выканання службовых абавязкаў вайскоўцаў;

— інвалідаў 1-й і 2-й групай;

— інвалідаў ЧАЭС; непаўнагодзячых дзяцей, што пражываюць у зонах радыяктыўнага забруджвання.

Закон адмяняе наступныя льготы і гарантіі:

— змяняюцца ўмовы і парадак прадстаўлення санаторна-курортнага лекаванья;

— абмяжоўваюцца права на вайскоўцаў і міліцыянтаў (бясплатнае атрыманье лекавых сродкаў, бясплатны праезд на адпачынак)

— скасоўваюцца льготы для былых вязняў канцлягераў,

— адмяняе зыніжка з кошту праезду на пасажырскім транспарце для навучэнцаў і студэнтаў, вэтэранаў працы, грамадзянаў у часе выканання службовых абавязкаў;

— абмяжоўваюцца колькасць асобаў, якім прадстаўляюцца льготы па аплаце жыллёва-камунальных, мэдычных паслугаў, паслугаў сувязі;

Ільготы па аплаце паслугаў ЖКГ захаваюцца для непрацуючых пэнсіянэраў зь ліку вайскоўцаў, міліцыянтаў, а таксама інвалідаў ЧАЭС і тых інвалідаў 1-й і 2-й групай, што на маюць працаздольных членau сям'і.

Права на бясплатнае атрыманье лекавых сродкаў і 50%-ю зыніжку пры аплаце кошту паслугаў ЖКГ распаўсюджваюцца толькі на бацькоў вайскоўцаў, партызанau і падпольшчыкаў, што загінулі (памерлі) у часе выканання вайсковага і службовага абавязку.

КАЛІ Б...

Маладафронтайцы застануцца на свабодзе

Улады адкручуваюць гайкі напярэдадні рашэнья Эўрасаюзу па гандлёвых прэфэрэнцыях.

Зыміцер Хведарук (справа), Наста Палажанка і Барыс Гарэцкі ідуць у суд.

З раніцы ля суду Савецкага раёну сталіцы, што на Лагойскім тракце, дзяжурылі людзі ў цывільным зрачыям. Яны нікога не пускалі да будынку, дзе а 10-й павінен быў пачацца суд. Калі Зыміцер Хведарук запатрабаваў, каб людзі ў цывільным паказалі дакументы, адзін зь іх прадманстраваў пасьведчанье байца ПМСН. Пасыль паўгадзіны спрэчак міліцыянты дазволілі прайсці ў залю родным, прадстаўнікам дыпмісіяў, палітыкам і журналістам. У суд трапілі Аляксандар Мілінкевіч, Іна Кулей, Станіслаў Шушкевіч, Валер Шчукін, Оке Пэтэрсан, Карэн Ст'юарт, Гары Паганяйла.

Зыміцер Хведарук, Алег Корбан, Наста Палажанка і Барыс Гарэцкі ў 10.40 занялі месца на лаве падсудных. Праз дзесяць хвілін суддзя Руслан Аніскевіч начаў працэс.

У гэты ж момант пад вокнамі моладзь пачала скандаўаць «Свабоду палітвязням», «Жыве Беларусь!», «Ганьба», «Моладзь за Беларусь», «За свабоду». Галасы былі добра чуваць у залі. Гэта іэрвавала суддзю і дзяржавінавацца.

Сп.Аніскевіч нават назначыў: «Я прашу захоўваць цішыню, ці вам недастаткова размоваў, якія вядуцца на вуліцы?» Людзі пад вокнамі съпявалі «Магутны Божа», «Паветраны шар», «Тры чарапахі».

Павал Севярынец пералічыў прысутных каля суду:

«Я ведаю, што ўсе вы паслугоўваецца беларускай мовай. Ці патрэбен вам перакладчык?» Усе, апроч Гарэцкага, запатрабавалі перакладчыка. Суддзя паставіў пытаныне: ці магчымы разгляд справы Аляксея Янушэўскага —

безь яго прысутнасці ў залі? Адказ быў становучы.

Пачалі браць паказаныні. Прокурора Міхонскую цікавіла, ці бралі яны ўдзел у сходах МФ, ці трэба заява, каб уступіць у арганізацыю, якія мэты ў МФ, колькі сяброў, хто кіраўнік, хто за што адказвае, ці ёсьць складкі, ці ведалі, што арганізацыя незарэгістраваная. На большасць пытанняў абвінавачаныя адказваць адмаўляліся.

Абвінавачванне грунтавалася на канфіскаваных падчас ператрусаў на кватэрах маладафронтайцаў друкаваных матэрыялах, на раздрукоўках тэлефонных размоваў і аўдыёзапісах сходаў 29 верасня 2006 г., 25, 29 студзеня, 1, 4 лютага 2007 г. З.Хведаружка вінавацілі ў тым, што ён кіраваў Першамайскай радай МФ, А.Корбана — Партызанскай, А.Янушэўскага —

Заводзкай. Б.Гарэцкага — у тым, што быў прэс-сакратаром арганізацыі, Наству Палажанку — што ачольвала арганізацыйны аддзел МФ.

Мэтай дзейнасці МФ, на думку абвінавачвання, ёсьць захоп улады шляхам масавых вулічных акцыяў.

А.Корбан заявіў, што ён ужо не звязацца сябрам арганізацыі — калі ўступіў у сілу артыкул 193, ён напісаў заяву аб выхадзе з МФ і цяпер звязацца старшынём Партызанскай рады АГП.

На суд звязалася сямёра зь 19 выкліканых съведкаў. Аванцы сарваў 13-гадовы Мікіта Броўка, які адразу адмовіўся даваць паказаныні.

Пасыль па хадайніцтве Хведарука, суд абвесціці перапынак на абед. На ганку выступіў А.Мілінкевіч, які сказаў, што ў знак салідарнасці ўступіае ў «Малады фронт» і заклікаў усіх зрабіць тое ж.

Пасыль перапынку суддзя прызнаў, што разгляд аўдыёзапісаў сходаў немагчымы, бо на іх не было адпаведных санкцый і экспэртызы. Адвакаты адразу ж падалі хадайніцтва аб спыненні справы, аднак суддзя сказаў, што пакуль немагчыма разглядаць гэтае хадайніцтва.

Быў зачытаны паказаныні трох съведкаў, якія не змаглі звязацца. У тым ліку съведчанні былога намесніка П.Севярынца Сержука Лісічонка, які піша, што «сышоў з МФ, бо не хацеў больш

Прокурор Міхонская.

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВІЧ

ту, і заклікаў судзьдзю яшчэ раз падумаць перад тым, як выносіць прысуд. У справе быў абвешчаны перапынак.

Аўторак, 15.00. Судзьдзя прызнаў сябраў МФ вінаватымі ў парушэнні арт. 193 КК «Дзеяньні ад імя незарэгістраванай арганізацыі».

Зыміцер Хведарук атрымаў 40 базавых величынь штрафу (1 млн 240 тыс.), Алег Корбан, Аляксей Янушэўскі, Барыс Гарэцкі — па 30 б.в. кожны (930 тыс.), Насыце Палажанцы вынесена перасыцярога. Сыстэмныя блёкі і вінчэстары канфіскаваны ў даход дзяржавы.

На судовым ганку малада-фронтадцаў віталі дзіве сотні жыхароў сталіцы з вок-лічамі «Жыве Беларусь!», з кветкамі і балёнікамі. Адкар-кавалі шампанскага. Дарэчы, якраз у аўторак Аляксею Янушэўскуму, які ў часе суду быў у Чэхіі, споўнілася 20 гадоў.

Зыміцер Панкавец

займацца фантомнымі глупствамі». Пачаліся судовыя спрэчкі. Адвакаты настойвалі, каб яны праходзілі заўтра, але судзьдзя адхіліў працяпнову. Падалося, што ён хоча скончыць суд за дзень.

Урэшце праукорор — у сувязі з тым, што «Малады

фронт» не ўяўляе сабой вялікай небясьпекі грамадзству» — запатрабавала... — усе замёрлі — аштрафаваць Хведарука, Гарэцкага, Янушэўскага і Корбана на 500 базавых величынь (7 200 даляраў)... Уздых палёгкі й раздасыці прабег па залі. ... Для

насты Палажанкі як непаўнагадовай яна запатрабавала выкарыстаць «прымусовыя меры выхаваўчага характару».

У апошнім слове З.Хведарук сказаў, што да справы «Маладога фронту» прыканаваная цікавасць усяго съве-

Кангрэс па сцэнары Калякіна

Дэмакратычныя сілы перайшлі да калектыўнага кіраўніцтва. Кангрэс дэмакратычных сілаў скончыўся прыняцьцем памяркоўнае стратэгіі, якая прадугледжвае элемэнты супрацоўніцтва з уладамі і на ставіць задачай далучэнне да Эўрасаюзу. Сустаршынямі Палітычнай рады АБ'яднаных дэмакратычных сілаў сталі Вінцук Вячорка, Сяргей Калякін, Анатоль Лябедзька, Анатоль Ляўковіч. Нязгодны з прынятай стратэгіяй, Аляксандар Мілінкевіч ад пазыцыі сустаршыні адмовіўся. Рэпартаж **Зымітра Панкаўца**.

Субота, 26 траўня. Праца Кангрэсу пачалася з гімну. Усталі ўсе. Праўда, як пазней высьветлілася, большасць ня ведала, што за музыка грае. Тлумачэнні Станіслава Шушкевіча пра тое, што гэтую старажытную кампазыцыю некалі знайшоў Віктар Скарабагатаў, былі не самымі пераканаўчымі. Заставалася гадаць, ці то «Полацкі спытак», ці нешта ішчэ.

З уступным словам выступіў старшыня аргкамітту Аляксандар Бухвостаў. Выступаў на вельмі кепскай беларускай мове. Бухвостаў паддэў вынікі Кангрэсу двухгадовай даўніны, ён адзначыў, што важна захаваць адзінства апазыцыі, а для гэтага трэба прыняць агульную стратэгію дзеяння. З раніцы на ўзделу Кангрэсе было зарэгістравана 568 дэлегатаў, паслья абеду колькасць узрасла яшчэ дзесяці на сто чалавек. Гэтага хапіла для квorumу.

Першую частку Кангрэсу пачалі весці Валер Ухналёў і Валянціна Свяцкая. Першым слова папрасіў толькі вызвалены з «хіміі» Мікола Статкевіч. Ён сказаў: «Дайце мне трох хвіліны. Думаю, гэта ня так шмат паслья двух гадоў». Статкевіч заклікаў першым пунктам праграмы разгледзець стратэгію апазыцыі. Плянавалася, што галасаваныне за стратэгію пройдзе назадутра, але Статкевіч настойваў на сваёй прапанове.

Съследам за ім слова ўзялі яшчэ адзін нядайні палітвяzen' Павал Севярынец. Ён

цалкам падтрымаў пазыцыю Статкевіча. Трэба вызначыцца, ці мы зьбіраемся перамагаць пад бел-чырвона-белым сцягамі, ці бязь іх, каб не злаваць камуністаў, сказаў ён. Паслья гэтых выступаў у залі пачаліся скандаўаныні «Жыве Беларусь», зьявіліся бел-чырвона-белая сцягі. Залі была надзвычай узрушаная паслья такіх працомаў.

Каб адказаць Севярынцу і Статкевічу, слова ўзяў камуніст з Талачына палкоўнік Мікалай Петрушэнка. Ужо паслья некалькіх словаў залі загукала «Ганьба». Абраханы выступаўца, які пачаў быў гаварыць па-беларуску, перайшоў на расейскую. Словы прафэсара Хадыкі таксама былі сустрэтыя «Ганьбамі».

Стала відавочна, што Ўхналёў, які нэрваваўся, не кантроліваў ситуацыю ў залі. Тады Станіслаў Шушкевіч вызываўся ўзяць кіраўніцтва сходам на сябе. Людзі яго падтрымалі, і Шушкевіч здолеў навесці парадак у залі.

Сяргей Скрабец заклікаў дэлегатаў Кангрэсу прыняць два рашэнні: прызнаць целкам нелегітимнай уладу Лукашэнкі; сфармаваць урад народнага даверу, якому можна было б перадаць усе паўнамоцтвы. Пропановы Скрабца таксама паабяцалі разгледзець.

А.Мілінкевіч у сваім выступе адзначыў, што леташняя прэзыдэнцкая кампанія была найлепшай кампаніяй апазыцыі за апошнія гады, што яна здолела дапаўніць людзям

надзею, заглушыць іх страх. Кампанія не была прайграная, адзначыў А. Мілінкевіч, бо не было спаборніцтва. Мілінкевіч адзначыў, што сёньня трэба стратэгія дзеиснай барацьбы, а не імітациі, і падтрымаў стратэгію «Эўракааліцы». Таксама ён падкрэсліў, што апазыцыя перажывае глыбокі крызіс, выкліканы ўнутраным змаганнем за ўладу. «Для тых, хто мне давярае, я готовы заставацца адзінным лідэрам апазыцыі», — адзначыў ён. Мілінкевіч яшчэ раз пачвердзіў, што не зьбіраецца вылучацца ў сустаршыні.

Сяргей Калякін пагадзіўся з Мілінкевічам у ацэнцы выбараў 2006 г., таксама адзначыў, што ня бачыць прынцыповай розніцы між стратэгіяй «Эўракааліцы» і стратэгіяй аб'яднанай апазыцыі: і там, і там вядзенца пра канстытуцыйную змену ўлады. Лідэр камуністаў адзначыў, што ўлада пойдзе на перамоўы толькі з моцнай апазыцыяй, і заклікаў да кансалідацыі.

Паслья абеду жарсыці ў залі відавочна супакоіліся. Быў заслушаны тэлеварот ад амэрыканскага Кангрэсмена Джона Шымкуса, а таксама зачытаныя лісты падтрымкі ад эўрапейскіх палітычных структур.

Першым у другой палове дня выступаў лідэр АГП Анатоль Лябедзька. Ён сказаў, што калі б Лукашэнка глядзеў гэты Кангрэс у жывым эфіры, то ён бы задаволена паціраў руки. Лябедзька сказаў, што таксама гатовы адмовіцца ад пасады сустар-

шыні, але тэрмінова неабходна вызначыцца, хто ў апазыцыі будзе адказваць за якую дзеянасць. Лябедзька сказаў, што таксама хацеў бы, каб у апазыцыі быў ярка выражаны лідэр, але яго пакуль няма.

Вінцук Вячорка ў сваёй прамове засяродзіўся на міжнародным прызнанні дзеянасці беларускай апазыцыі.

Станіслаў Шушкевіч пропанаваў паставіць на галасаванье альтэрнатыву. Першы бюлетэнь — за абранине сустаршынямі палітычнай рады аб'яднаных дэмакратычных сіл (АДС) мусіць быць Вячорка, Калякін, Ляўковіч і Лябедзька. Другі бюлетэнь — старшынём палітрады АДС мусіць быць Мілінкевіч.

Вельмі эмацыйным аказаўся выступ Любмілы Гразновай, якая пераконвала, што ў апазыцыі мусіць быць адзіны лідэр. «Апазыцыя ня можа быць абезгалоўленай», — сказала яна. Унутрыкааліцыйныя разборкі яна звязае з умышальніцтвам Ракеi, «якая адчувае хуткія змены ў Беларусі і ня хоча, каб яны адбыцца».

Праца Кангрэсу скончылася а 19:00. Паўлу Севярынцу і Міколу Статкевічу так і не удалося павярнуць Кангрэс з заплянаванага ходу. Такім чынам, вырашальным мейся стаць заўтрашні дзень. Павал Севярынец казаў у першы дзень кангрэсу, што сілы прыхільнікаў дзяўючай стратэгіі падзеленыя амаль пароўнуну. Вырашальнымі мусілі быць галасы тых, хто пакуль

ЮЛІЯ ДАРАДЖЕВІЧ

ня вызначыўся ў сваёй пазыцы.

Нядзеля, 27 траўня. Віною таму праліўны дождж, які з раніцы прайшоў над Менскам, ці што іншэе, але жарсыці ў нядзелю былі не параўнальна меншымі, чым у першы дзень Кангрэсу.

А 9:00 прайшла прэс-канфэрэнцыя кіраўнікоў фракцыяў, сформаваных у першы дзень Кангрэсу. Як высьветлілася, найбольшай стала фракцыя «Рэгіёны за свабоду», у якую ўвайшоў 201 чалавек. Агулам было сформавана 8 фракцыяў. Кіраўнікі фракцыяў АГП і БНФ заяўлі, што на наступных соймах будзе разгледжанае пытаньне аб выключэнні сябраву партый, якія ўвайшлі ў «Рэгіёны за свабоду», бо гэта супярэчыць статуту дадзеных партый.

Пасыля гэтай канфэрэнцыі пачалася ўласна праца Кангрэсу. Першым слова папрасіў народны паэт Беларусі Ніл Гілевіч. У сваёй прамове Ніл Сымонавіч адзначыў, што

шлях да лідэрства не перакрыты ні для кога, галоўнае — годна працаваць. Гілевіч сказаў, што ўжо сёньня, на ягоную думку, лідэрскім здолънасцямі валодае Павал Севярынец. Могуць да статусу лідэра дарасыці і некаторыя іншыя маладыя палітыкі. «Лідэр — гэта ня Папа Рымскі», — сказаў Гілевіч. Словам паэта залія пляскала стоячы.

Пасыля слова ўзялі кіраўнікі фракцыяў. Нічога істотна новага яны не сказалі, амаль усё гэта прагучала яшчэ ў суботу, кожны заставаўся на сваёй пазыцыі. Таксама трymalі слова Аляксандар Валчанін (ад чарно-быльскіх ліквідатаў), Анатоль Ляўковіч (БСДП) і прадпрымальнік з Барысава Віктар Гарбачоў. Гэты скажаў, што «апазыцыя мае шмат правадыроў, але мала індзецаў». На гэтым першая частка другога дня скончылася.

Адразу пасыля перапынку слова ўзяў «маладафронт-

вец» Зыміпер Хведарук, які зачытаў прывітальны ліст да ўдзельнікаў Кангрэсу ад Артура Фінькевіча. Палітвізень рапчуца падтрымаў у сваім звароце стратэгію «Эўрапейскай кааліцыі». Фінькевіч адзначыў, што спадзяванын на эвалюцыю рэжыму — гэта абсалютная ўтопія.

У чарговым сваім выступе Павал Севярынец заявіў, што стратэгія Аб'яднаных дэмакратычных сіл — гэта стратэгія чаканыня. Ён выступае за актыўныя выступы супраць рэжыму, перацягванье на свой бок тых грамадзянай, хто крытыкуе рэжым, але не набраўся моцы, каб выступіць. Адзін Севярынец успомніў, што другі дзень Кангрэсу прыпадае на хрысціянскае свята Тройцу, і павіншаваў усіх прысутных.

Генерал Фралоў быў шматслоўным, большасць ягоных заўвагаў практична ніяк ня тычылася працы Кангрэсу. Пасыля таго як Аляксандар Дабравольскі скажаў,

што час ужо скончаны, і, як былы вайсковец, Фралоў мусіць паказаць прыклад іншым, генерал адзначыў: «Я ўжо не вайсковец, я вышэй — я дэмакрат». Урэшце, Валер Фралоў заклікаў усіх прагаласаваць за стратэгію, прынятую Палітрайдай.

Рэгіональны актыўіст з Гораціем Эдуард Брокараў адзначыў, што Кангрэс абсалютна нічога не вырашае. «Усе будуць рабіць тое, што рабілі дагэтуль», — сказаў Брокараў. Жанна Літвіна ў сваім выступе засяродзілася на проблемах незалежных СМІ.

Напрыканцы яшчэ раз слова атрымаў Аляксандар Мілінкевіч. Ён адзначыў, што нельга яднацца толькі супраць аднаго конкретнага чалавека. «Трэба яднацца на грунце наступных каштоўнасцяў: дэмакратыя, незалежнасць і інтэграцыя ў Эўропу». Сп. Мілінкевіч яшчэ

Кангрэс па сцэнары Калякіна

Працяг са старонкі 7.

раз адзначыў, што ня верыць у дзеянасць той стратэгіі, якая выносіцца на разгляд Кангрэсу, таму адмаўляеца ад сустаршынства ў кааліцыі.

Старшыня мандатнай камісіі спн. Ваніна абвесыціла, што ў залі магчымыя фальсифікацыі зь дэлегацкімі мандатамі, і прапанавала ўсім прайсыці перарэгістрацыю. Канчатковая лічба ўдзельнікаў Кангрэсу склала 611 чалавек, ці дзівле траціны ад колькасці абранных дэлегатаў.

Ужо пасля перапынку, звязанага з перарэгістрацыяй, на сцэну вырываўся прадпрымальнік з Віцебску Сяргей Парсюковіч, якога стрымлівала ахова. Урэшце, яму далі слова. Парсюковіч сказаў, што нягледзячы на

любое рашэнне Кангрэсу, кансалідацыя між усімі апазыцыйнымі сіламі ўжо немагчимая, і гэта абсолютна відавочна.

Адразу па гэтым выступе пачалося галасаванье. Эканаамічна плятформа і Малая канстытуцыя былі падтрыманыя дэлегатамі практычна адзінагласна. Ніякіх пытанняў ня выклікала і прыняцьце звароту да беларускага народу і міжнароднай супольнасці.

Самым напружаным момантам другога дня Кангрэсу стала галасаванье за стратэгію дзеяньня апазыцыі. Апроч агульнай стратэгіі Палітрады і «Эўрапейскай кааліцыі», сваю стратэгію пропанавала і Партыя БНФ, але ў хуткім часе зняла яе з разгляду. Стратэгію «Эўрапейскай кааліцыі» таксама не разглядалі — рэдакцыйная камісія вырашила, што стратэгія, прынятая Палітрайдай,

цалкам закрывае стратэгію Статкевіча.

Першае галасаванье адносна стратэгіі скончылася канфузам, бо агулам «за» і «супраць» прагаласавала больш дэлегатаў, чым было зарэгістравана. Станіслаў Шушкевіч пропанаваў праўесыці тайнае галасаванье, але ягонай прапановы не паслухаліся.

Другая спроба дала наступныя вынікі: «за» стратэгію АДС прагаласавала 365 дэлегатаў, «супраць» — 185. Адразу па абвяшчэнні вынікаў большасць дэлегатаў, якія галасавалі «супраць», пакінулі залю.

Яшчэ былі разгарэліся спрэчкі адносна таго, ці варта ўключачыць у склад Палітрады адразу дзівле прадпрымальніцкія арганізацыі, але яны мала тычыліся непасрэдна працы Кангрэсу.

На першым паседжанні

Палітрады было вырашана, што сустаршынямі Палітчай рады стануть старшыня Партыі БНФ Вінцук Вячорка, старшыня ПКБ Сяргей Калякін, старшыня АГП Анатоль Лябедзька і в.а. старшыні БСДП Анатоль Ляўковіч.

Мілінкевіч жа ў сваю чаргу адзначыў, што надалей зъбіраеца засядзіцца на працы з рухам «За Свабоду». Таксама ён сказаў, што зъбіраеца балятавацца ў прэзыдэнты на наступных выбарах.

На Кангрэсе'2007 супяречнасці ў шэрагах апазыцыі выплеснуліся, але ня вырашыліся. Калектывуна кіраўніцтва звычайна практикуецца на пераходных этапах, і можна чакаць працяглае баражбы за ўшлую між групоўкамі кансерватораў, нацыянал-дэмакратоў, лібералаў, сацыял-дэмакратоў і камуністаў.

Апазыцыя падзялілася на рускіх і нярускіх

Кангрэс-2007 быў узврцюрай да змагання за пасаду кандыдата — 2010.

Кангрэс Аб'яднаных дэмакратычных сілай замацаваў падзел у апазыцыі. На першы погляд, гэты раскол выкліканы чиста амбіцыямі лідэраў. У глыбіні рэчаў за ім стаіць канфлікт культуры. Кідалася ў очы на тое, як асьцервянала перад Кангрэсам і на ім імкнуліся здыскрэдытаўца Мілінкевіча праразейскія публіцысты. Справа тут не ў асабістай непрыязі і тым больш не ў імкнені знайсці мацнейшага лідэра. Аслабіць Мілінкевіча значыла для іх падараўцаў зўярэйскі выбар апазыцыі.

Аднак адкрыта праразейскія сілы, ня маючы людзкай базы, ніколі не пачнінуть дамінаваць у апазыцыі.

Нашмат мацнейшымі застаюцца дзівле найбуйнейшыя плыні. У 2001 годзе

адну зь іх рэпрэзэнтаваў Домаш (і Мілінкевіч быў начальнікам ягонага штабу), другую — Ганчарык (і Калякін быў часткаю розыгрышу, які яго вызначыў адзінкы). У 2006-м Мілінкевічу ўдалося пашырыць сваю кааліцыю, аднак другая плынь спарадзіла Казуліна.

Абодва кірункі разнародныя і ў прыхільніцаў да першага і другога сапраўды нямала асабістага. Усё ж, у цэлым, першы — хутчэй працацэнтрысцкі і нацыянальны. Другі — пераважна левацэнтрысцкі, з сувязямі ў Рәсей, з каранямі ў намэнклятуры. Тыя і другія аднолькава маюць очы на Захад, аднак беларускія адных і рускія другіх стварае культурны бар'ер і выклікае ўзаемны недавер.

Баліянсам паміж дзівюма плынімі цяпер сталі АГП, БНФ і нацыянальна настроеныя актыўісты сацыял-дэмакраты. Па сваёй беларускія

яны бліжэйшыя да «Руху за свабоду», але іхнія лідэры ня бачаць сабе побач з Мілінкевічамі месца і баяцца рэбрэндынгу, які дазволіў бы пакінуць у мінулым адкылія бранды, але часова панізіў бы статус некаторых лідэраў. Думаю, гэтыя яшчэ павандруюць з кааліцыі ў кааліцыю. А можа, павядуць уласную гульню ў ролі цэнтрыстаў.

Да 2010 году (у адпаведнасці з Канстытуцыйнымі выбарами павінны адбыцца пры канцы 2010 году) многае зменіцца. Заўважыўшы ўзмацненіне Калякіна, улады могуць выпусціць Казуліна. Свае сілы ў прэзыдэнцкай гонцы яшчэ ніколі не спрабаваў Статкевіч. А вось Севярынцу ў 2010-м яшчэ ня споўніца 35-ці, патрабовых для кандыдатства. У любым разе, Кангрэс-2007 быў толькі першым крокам складанай кулоарнай гульні, у якой пераможа той, хто будзе здольны яднаць вакол сябе і рабіць неардынарныя крокі.

Барыс Тумар

Бура ў шклянцы вады

Вынікі Кангрэсу дэмакратычных сілаў камэнтуе **Аляксандар Класкоўскі**.

«Кангрэс стаў падзеяй для апазыцыі, але не для грамадзтва», — сказаў мне Валер Карбалевіч.

Палітоліг ня згодны, што водападзел на Кангрэсе праходзіў, як сцьвярджалі некаторыя палітыкі, між «левай» і «пранезалежніцкай» (або «прарасейскай» і «празўрапейскай») шынямі. Бо ў той большасці, што галасавала за ўхваленныя Палітрадай праекты стратэгіі, эканамічнай платформы і «малой канстытуцыі», былі ня толькі камуністы ды казулінцы, але і прадстаўнікі БНФ, АГП. Так што, хутчэй, можна казаць пра змаганье ў пытаньні аб каяліцкай гіерархіі.

У выніку перамагла ідэя сустаршынства (шматгаловага цмока, паводле Севярынца). «Адбылася таксама дэлегітывмація Мілінкевіча як адзінага лідэра», — канстатуе Валер Карбалевіч. Разам з тым, на ягоную думку, цяжка сказаць, ці вырашана задача перафармавання кааліцыі з мэтай падвысіць эфектыўнасць яе працы.

Як вядома, сам Мілінкевіч у сустаршыні не пайшоў, але ягоныя прыхільнікі ў Палітрадзе будуть. Дык ці не прадоўжыцца перацягванье коўды? Тым болей што Мілінкевіч на Кангрэсе казаў: адзінства — не фэтыш. Ва ўсякім разе, відавочна, што з камуністамі ягонаму руху не па дарозе.

Дарэчы, прыхільнікі Мілінкевіча складалі на мерапрыемстве каля 40%. Гэта немалая лічба. Відавочна, што рух «За свабоду!» мае патэнцыял. Іншая рэч, што, на думку асобных экспертаў, толькі цяпер, па выніках расколу, лідэр спрабуе падвесыці пад рух ідэйны грунт у выглядзе трыйды: незалежнасць, дэмакратыя, інтэграцыя ў Эўропу.

Шэраг назіральнікаў лічаць, што супрацьпастаўленне «стратэгіі

Бюракраты баяцца герояў

Кідаецца ў очы тое, што ўлада з прыкметнай цярпімасцю ставіцца да партыйнай апазыцыі — пакідае ёй інстытуцыянальнае поле, магчымасць рэгістрацыі і правядзення такіх вось кантрэсаў. Гэтыя самыя магчымасці цалкам зачыненыя для грамадзкай стыхіі, якую кантраліваць цяжэй.

Згодна на правядзеніне Кангрэсу дэмакратычных сілаў у сталіцы Беларусі разам з датэрміновым вызваленінем Севярынца, Статкевіча і Садоўскай былі першымі за доўгі

час відавочнымі саступкамі Лукашэнкі. Апазыцыя, занятая ўнутранымі канфліктамі, не скарысталася імі, не даўмелаася зрабіць акцэнт на ўласных перамогах. Пераможцаў, вызваленых палітвязняў, на Кангрэсе толкам не прывіталі. Бюракраты баяцца герояў. «Я расчараўаны», — сказаў пасыль Кангрэсу Алесь Мазур, камэндант намёставага мястэчка ў сакавіку 2006 году.

Мікола Бугай

Працяг на старонцы 11.

Калгас дэмакратычных сіл

Гэта ўсяго толькі перадгісторыя. Гісторыя пачнецца праз два-тры гады, калі на даляглядзе зъявяцца выбары—2010. Піша Пётра Рудкоўскі.

Яшчэ калі Кангрэс-07 быў на этапе выношвання і ніхто ня ведаў ні дня, ні нават месяца яго народзінаў, многім было ясна, што «тут справа цёмная». Цёмнай была ідэя Кангрэсу (навошта ён, якая яго мэта), цёмнай была мэтадалёгія выбару дэлегатаў (многія спектакулярныя рапшэнні адносна дэлегатаў прымаліся «наверсе» ледзь не напярэдадні зъезду), цёмнай была палітычная, геапалітычна, ідэйная арыентацыя «айцоў Кангрэсу» (інтэграцыя з Расеяй і з Эўропай, разылік на «эвалюцыю» Лукашэнкі і ўсё ж імкненне да больш радыкальных трансфармацый?), цёмным было таксама пытанье, якая роля ўва ўсім гэтым расейскіх палітычных (і фінансавых) сілаў. Над Кангрэсам ад-

пачатку павіс цень трох змрохных дэманаў — Расколу, Інтыгі і Акеды. Двух першых дэманаў прадстаўляюць, думаю, ня трэба, а вось пра трэцяга, які хаваецца пад мянушкай «Акеды», пару слоў скажаць трэба. Словам «акедыя» ў старажытнасці ўсходня філёзафы акрэслівалі стан своеасаблівага духоўнага паралошу, калі ёсьць высокая съядомасць нейкага важнага абавязку і нізкая здольнасць выкананці гэты абавязак. Чалавек тады трывае ў стане бязьдзейнасці і сам пакутуе ад яе.

Тое, што над Кангрэсам вісей не адзін, а цэлых тры дэманды, абцяжарвала справу тым, што хацеў ад Кангрэсу прагрэсу. Заатакаваць адначасова трох дэманаў было цяжка, амаль немагчыма.

Бо калі ты змагаесься з Расколам — рызыкуеш трапіць у абдымкі Акеды, калі атакуеш Акедыю — ствараеш небясьлеку паглыбіць Раскол, а калі хочаш без паглыбленьня Расколу супрацьстаяць Акеды, дык можаш неўпрыкмет ублытацца ў нейкую Інтыгу. Вось дзе засада...

Драматургія Кангрэсу разыгралася ўсё ж паводле больш рызыкоўнага і адважнага сцэнару. На сцэну выскачылі два энэргічныя коні — Мікола Статкевіч і Павал Севярынец, — якія толькі-толькі вызваліліся ад казённых кілзаў, і з усей моцай і рапучасцю заатакавалі левых афіцэраў, якія тут сядзяць і плютаць няправую інтыгу і нават правых сланоў здолелі ўцягнуць у сваё левае дзела. Левые афіцэры перайшлі адразу ж у контратаку. Яны актывізівалі тры аргумэнты: правыя коні парушаюць рэгліамант і тым самым выражают непавагу да Кангрэсу, а гэта грэх; левые афіцэры любяць белы колер ня менш, чым чырвоны, і нават ня маюць нічога супраць іхняга спалучэння, так што правыя коні беспадстаўна сумніваюцца

камэнтары

ў іхний лобові да бел-чырвона-белай Беларусі; сярод левых афіцэраў таксама ёсьць бытая палітвязні, так што казыраць хвалебнай мінуўшчынай Статкевічу і Севярыну не выпадае. Восі такія аргумэнты былі актыўізаваны, дарма што палымяныя маладафронтавцы раз-пораз перарывалі выступы афіцэраў на дужа культурным сувістам і неадпаведнымі да сітуацый выклікамі «Ганьба!»

Задуманага эфекту энэргічным коням зьдзесыніць не ўдалося, але іхні ход усё ж меў немалаважнае значэнне для «правага дзела». Севярынец і Статкевіч у нейкім сэнсе засланілі ад шаху свайго караля — Мілінкевіча. Мілінкевіч пасля гэтых «высакаградусных» выступаў мог паўстаць як ураўнаважаная фігура і тым самым яшчэ раз пацвердзіць свою рэпутацыю як палітыка ўсходнім апошнім.

Узважанасыць, стрыманасыць і тактойнасыць, якія праяўляліся ў словах і паводзінах Мілінкевіча падчас Кангрэсу (што было пад канец ацнена і левымі афіцэрамі), наглядна паказвалі, што калі хтосьці на беларускай палітычнай сцэне і здолыны яднаць, дык гэта, відаць, толькі Мілінкевіч.

Вынікам Кангрэсу — як і было задумана — сталася фармальнае пазбаўленне Мілінкевіча лідэрства і ўсталіванье калектывнага лідэрства.

Ясна, што з пункту гледжаньня эфектыўнасці дзеяньня такі тып лідэрства зусім не падыходзіць. Але ці для айцоў Кангрэсу эфектыўнасць наагул была прыярытэтам? Па-моіму, тактыка і стратэгія, прынятая на Кангрэсе, была прынятая пад непасрэдным уплывам згаданага вышэй дэмана Акеды. Замучаныя адказнасцю за лёс Бацькаўшчыны і паралізаваныя хранічнай няздольнасцю яе ўратаваць, паважаныя кантрэсмэны абрали «стратэгію чаканьня». А чакаць можна — як Віталій Сіліцкі, здаецца, прыкмету — і разам, і паасобку. Якое значэнне мае ўсё гэта для беларускага грамадзтва, для ізрэпактыўны дэмакратызацыі і з'яўрапеізацыі? Па-моіму, ёсьць, прынамсі, адзін станоўчы вынік Кангрэсу. Кангрэс «вызваліў» Мілінкевіча, зрабіў яго больш свабодным, у пэўным сэнсе «развязаў яму рукі». Тоэ, што кантрэсмэны фармальна пазбавілі Мілінкевіча лідэрства, рэальна не паўльывае на ягоны статус як унутры краіны, так і на міжнароднай арэне. Заходняя палітыкі не перастануць яго запрашачы да сябе і прыслухоўвацца да яго меркаваньня толькі па той прычыне, што некаторым афіцэрам на шахматной дошцы беларускай палітыкі захацелася зьніць яму карону. У самой Беларусі прыхільнікі Мілінкевіча не паменее, а, можа, іх колькасць павялічыла ў выніку расчараўання бязьдзейнасцю калектывнага лідэра ў выглядзе квартэту з Калякіна, Вячоркі, Лябедзькі і казулінскага субстытуту Ляўковіча.

Сам Мілінкевіч ужо ня будзе скаваны паліткарэктнасцю і неабходнасцю балансаваць паміж такімі рознымі сіламі, як ПКБ і БНФ.

Калі хтось хоць կрыху іграў у шахматы, то ведае, што кароль у шахматах — самая галоўная і адначасна самая залежная фігура. Кароль цалкам залежыць ад дзеяздольнасці іншых фігур. Ну і што рабіць, калі гэтыя «іншыя фігуры» ня хочуць ці ня могуць быць дзеяздольнымі? Тады хіба найлепей адмовіцца ад каралеўскай годнасці і самому стаць незалежнай дзеяздольнай фігурай. Напрыклад, ферзем. І ў выпадку Мілінкевіча такая трансфармацыя, думаю, магчымая. Перастае быць каралём, каб зdaleц стаць ферзем. Гэта хоць і не ідэальны варыянт, бо ідэальна было б усё ж мець адзінага карала і дзеяздольныя фігуры вакол яго, але хіба ідэальна-рэальны, ідэальный ў дадзенай рэальнасці.

Варта памятаць, што тое, што сёньня дзеецца — гэта ўсяго толькі перадгісторыя. Гісторыя пачненца дзеесыці праз два-тры гады, калі на даляглідзе з'явіцца выбары-2010. А ад перадгісторыі ня варта патрабаваць звышарганізаванасці. Двухгадовы пэрыяд канкурэнцыі паміж Мілінкевічам з аднаго боку і квартэтам Калякін-Вячорка-Лябедзька-Ляўковіч з другога — гэта дастатковы час, каб грамадзянская супольнасць змагла ацаніць палітычную патэнцыю першага і патэнцыю другіх. Дзякуючы сёлетняму Расколу лягчай будзе сканструюваць Адзінства ў 2010 годзе. Так што сымлай, наперад!

«пазытыўную альтэрнатыву». Але цяжка ўяўіць, каб распаўсюд іхніх аб'ёмных напрацовак у масах разка пашырыў базу апазыцыі. Наўрад ці выклічуць вялікі рэзананс і прыняттыя Кангрэсам звароты ды рэзалюцыі, сформуляваныя цалкам у традыцыйных жанрах.

То бок абяцанага моцнага мэсыджу грамадзтву не атрымалася. Не разабраліся нават з супяречнасцямі ў сваіх шэрагах. Агульных арыентыраў, прымалінага для ўсіх алгарытму дзеянасці не намацалі. Так, жарсыці часам аж сяглі праз край, але гэта была, на жаль, бура ў шклянцы вады. Магчыма, найболей трапна падсумаваў вынік мерапрыемства, якое «нічога не вырашае», рэгіянальны актыўіст Брокараў: «Усе будуць рабіць тое, што рабілі дагэтуль».

Бура ў шклянцы вады

Працяг са старонкі 9.

барацьбы» і «стратэгіі чаканьня» выглядала ў пэўнай ступені штучным, нават дэмагагічным: маўляў, таким чынам хто-кольвец з палітыкаў хацеў болей выгадна пазыцыянуваць сябе на тле апанэнтаў. Вінцук Вячорка ў інтэрвію «Свабодзе» зазначыў: дыскусіі ў пытаныні стратэгіі фактычна не адбылося — адно што абмен ярлыкамі».

Наколькі маюць рацью прыхільнікі кансьпіралёгіі, сцвярджаючы, што за бясконымі звадкамі — рука Масквы і КДБ? На думку Карбалевіча, гэтыя

чыннікі ня варта перабольшваць. Хутчэй, згубна адбіваецца шматгадовае знаходжанье па-за систэмнай палітыкай. У гэтай замкнёнаі прасторы міжасабовыя дачыненіні пачынаюць дамінаваць, лічыць палітоляг.

Тоэ, што ў пытаныніх стратэгіі не было сэнсоўнага абмену думкамі, а іншыя дакументы праштампавалі ўвогуле ледзь ці не аўтаматам, лішні раз съведчыць, што канцептуальная рэчы апынуліся не на першым пляне. Хаця і да эканамічнай плятформы, і да «малой канстытуцыі» ў экспертаў таксама былі сур'ёзныя пытаныні.

Варта нагадаць, што энтузіясты Кангрэсу абяцалі даць грамадзтву

Трымценьне вейкаў

Калі страчаны маральны крытэр, тады незразумела, чым апазыцыя, калі раптам яна прыйдзе да ўлады, будзе адрознівацца ад улады цяперашняй? Піша Віталь Тарас.

На мінульм тыдні кіраўнік дзяржавы назвай «дуратой» льготы на праезд у грамадzkім транспарце. Назваў пасыль таго, як гэтыя льготы былі скасаваныя палатай прадстаўнікоў. Яно й зразумела. Замежнае вяшчанье на Беларусь — гэта ж таксама «ідыёцкі праект». Трэба ўсё дурноцьце вынішчаць пад корань.

А што тычыцца льготаў для дзяржаўных чыноўнікаў, дык намесніца кіраўніка прэзыдэнцкай Адміністрацыі назвала неправамерным нават само пытанье аб гэтым. Маўляў, усе льготы для дзяржаўных службоўцаў былі скасаваныя аднойчы і назаўсёды яшчэ ў 1994-м, адразу пасыль перамогі Лукашэнкі на выбарах. Цікава было б запытаць, за якія сродкі будуюцца дамы ў раёне сталіцы, які ў народзе празвалі ўжо «менскай Рублёўкай» (паводле аналёгіі з фэшнэблэйным раёнам у Маскве)? Мабыць, за сэканомленыя з зарплаты грошы.

Праўда, называюць раёны, кварталы або дамы «прэстыжнымі» ці «элітнымі» ад нядайняга часу катэгарычна забаронена. Так што няма ніякіх проблемаў. У тым ліку — са шматлікімі льготамі ды прывілеямі дэпутатаў, якія дружна — 101 супраць 1-го — прагаласавалі за адмену льготаў для пэнсіянераў, студэнтаў, былых вязняў канцлагераў і іншых.

Адзін з дэпутатаў у абронтуваньне рашэння аб пазбаўленні некаторых людзей ільготаў на лекі заявіў, што ўсе сапраўдныя інваліды-чарнобыльцы даўно памерлі ад прамянёвой хваробы. Засталіся адны «несапраўдныя».

Цікава, ці набраўся б гэты самы дэпутат съмеласыці паўтарыць свою фармулёўку, калі б размова зайшла аб пазбаўленні льготаў вэтэранаў вайны? Зрэшты, калі б далі адмашку з Адміністрацыі — чаму бы не.

600 раззлаваных мужчынаў

Зьдзіўляе: чаму лідэры апазыцыйных партыяў, якія ўесь час гаварылі пра надзвычайную важнасць прайдзівага інфармаваныя насельніцтва, гэтым разам не паклапаціліся пра тое, каб людзі дазволіліся праўду — аб тым, хто і якіх ільготаў будзе пазбаўлены. Фактычна, беларускае грамадзтва было пастаўленыя перад фактам галасаваныя ў палаце прадстаўнікоў. Зьдзіўляе і тое, што гэтому пытанью так мала надалі ўвагі камуністы і сацыял-дэмакраты (прынамсі, іх частка) — тыя самыя партыі, якія заўсёды вылучалі клопат пра абызделеных на першы плян.

Можна, зразумела, знайсьці апраўданыне ў тым, што льготы — пытанье прыватнае. Галоўнае — прыняць эканамічную стратэгію, а потым ужо, у яе рамках, прапаноўваць нейкія шляхі вырашэння сацыяльных проблем. Трэба ўзяць пад увагу і тое, што ад апазыцыі сёньня нічога не залежыць у дзяржаве. Не яна прыдумала систэму льготаў — не яна сёньня яе і адмяняе.

Чаго ж дбашць пра тое, што ад цябе не залежыць?

Але акрамя палітычнага аспекту тут ёсьць і яшчэ адзін, крайне непапулярны ў партыйных масах. Што перашкодзіла лідэрам апазыцыі, ці праста шараговым дэлегатам, ясна і недвухсэнсоўна выказаць салідарнасць з найбольш абызделенай і неабароненай часткай беларускага грамадзтва?

Ці мае дэмапазыцыя права разълічваць на салідарнасць з палітвізінімі, з ахвярамі палітычных рэпресіяў, калі яна не ўстане прадэмантраваць маральную салідарнасць з інвалідамі і дзецьмі? Пра якую будучыню Беларусі ўвогуле можна весьці гаворку, калі апазыцыйных

змагароў не цікавіць, што сёньня стане зь дзецьмі і інвалідамі?

Адзін з сацыял-дэмакратаў — «казулінцаў» — прапанаваў абраць Казуліна ганаровым старшынём Кангрэсу дэмсаў. При ўсёй глыбокай павазе да гэтага чалавека і палітыка, які надзвычай годна й мужна паводзіць сябе ў калёніі, ягонае становішча не настолькі цяжкое й безнадзеянае, як становішча многіх інвалідаў-вазочнікаў у краіне.

Сюжэты пра калекаў калі й зьяўляюцца на экранах БТ, дык у парадку выключэння, як нешта эпізадычнае і нетыповае. Людзі, грамадзтва ў цэльм ня любіць падобных сюжэтаў (калі толькі няшчасціце не закрунула іх асабістата). Падобныя сюжэты іх раздражняюць, перашкаджаюць насалоджвацца радасцямі жыцця — новай машынай, паездкай на Чырвонае мора.

І ў гэтым нічога надзвычайнага няма. Так уладкаваная чалавечая псыхіка.

І пры тым, як мы ведаем зь вялікай літаратуры, чалавек, прыкуты да ложка, можа адчуваць сябе шчаслівейшым за ўладальніка «мэрсэдэса» апошній маркі. Толькі няшчасны ўладальнік «мэрса» чамусьці ніколі не пагодзіцца памяняцца сваім становішчам са «шчасліўцам».

Скафандар і матылён

Крайнюю ступень падобнага стану паказаў у сваім фільме «Скафандар і матылён» амэрыканскі рэжысэр Джуліян Шнабэль, які атрымаў у Кане прыз за лепшую рэжысуру. Герой стужкі ня проста прыкаваны да інваліднага вазка. Адзіны спосаб, якім ён можа тримаць контакт з навакольнымі людзьмі — гэта трымценьне ягоных вейкаў.

Ну, зразумела, як можа нармальны чалавек уесь час думачы пра съмерць, хваробы ці чужкія калецтвы. Адчуўшы катарсі ад прагляду геніяльнага фільма пра чалавечас спачуваньне ў кіназалі, ён можа пайсьці ў буфэт і добра пад'есыці. Сярод маіх знаёмых-інтэлектуалаў ёсьць і такія, якія лічаць, што пакуты чалавека, у тым ліку фізычныя — гэта яго асабістая

Ніл Гілевіч на Кангрэсе: «Шлях да лідэрства не закрыты нікому, галоўнае — годна працаваць».

справа. Таксама, як і ўспаміны старых людзей пра вайну, гора, змаганьне за нейкія ідэалы. Ну, было — і было. А народу гэта нецікава. Сыходзяць адны пакаленныні, прыходзяць іншыя. Яны лепшыя ўжо тым, што яны новыя. Старыя кескія ўжо тым, што яны старыя, што яны замінаюць маладзейшым. А на былыя грамадзкія ідэалы ці калецтвы няма чаго звяртаць увагу. Чалавечая адзінка — нішто на тле змаганьня «масы масаў».

Што ж, і такі пункт гледжаньня, напэўна, мае права на існаваньне. Вось толькі здаецца, што лідер, альбо той, хто прэтэндуе на такое званьне, ня можа быць толькі часткай «масы», чымсьці ён павінен вылучацца з натоўпу. Хоць бы ў нейкі бок.

Калі «лідэры дэмсілаў» прымаюць агульныя правілы гульні, навязаныя дзяржавай, то чым іх уласныя прынцыпы і перакананыні адрозніваюцца ад прынцыпаў тых, з кім яны змагаюцца? Няўжо толькі дэклараваным патрыятызмам? Але ж і дзяржава ўвесь час нагадвае нам з

плякатаў, што яна — «За Беларусь».

Калі страчаны маральны крытэр, тады незразумела, чым апазыцыя, калі раптам яна прыйдзе да ўлады, будзе адрознівацца ад улады цяперашніяй? Хіба толькі прозвішчамі новых кіраўнікоў? А ці вартыя апазыцыянэрэў падтрымкі грамадзтва толькі за тое, што яны авбясыцілі сябе апазыцыянэрамі?

Канечнэ, некаму могуць падацца съмешнымі падобныя прэтэнзii да ўдзельнікаў Кангрэсу. Гэта ж быў Кангрэс не філёзафай і маралістай, а палітыкаў. У кожнага з якіх былі і ёсьць свае палітычныя пляны, раскладкі й меркаваныні. Кагосыці трэ было падтрымаць, кагосыці адсунуць на задні плян. Тыя групаваліся з гэтымі, іншыя тусаваліся з іншымі. Усё нармальная. Апазыцыя чарговым разам прадэманстравала, што яна — неад'емная і арганічная частка свайго грамадзтва. У яе, як і ў грамадзтве ў цэлым, пакуль няма выразна акрэсленай агульнай мэты, ідэі. Няма ѹ агульных маральных прынцыпаў. Ёсьць толькі інстынкты ды інтэрэсы.

І з гэтага гледзішча, магчыма, нават добра тое, што кангрэс ня змогabraць агульнага лідэра. Бо гэта быў бы самападман, ілюзія. Нават сапраўднага расколу, аб якім шмат гаварылася напярэдадні форуму, не адбылося. Як можа раскалоща нешта аморфнае і амаль безыдэйнае? Памнажэнне фракцыяў... Хіба на гэтым палягала мэта кангрэсу?

Ніхто з лідэраў партыяў ня ўзяў на сябе маральную адказнасць за тое, што адбылося (альбо наадварот, не адбылося) летасц падчас прэзыдэнцкіх выбараў і пасля іх. А бяз гэтага — хіба ёсьць сэнс гаварыць пра выбары наступныя, пра нейкую стратэгію й тактыку дэмакратычных сілаў у будучыні? Большасць дэлегатаў хутка разъедуцца на летнія адпачынкі. Успамін пра непрыемныя моманты кангрэсу хутка згладзіцца, саступіўшы момант новым, больш прыемным момантам, якія заўсёды прыміраюць з рэчаіснасцю. А інваліды ѹ вазках застануцца недзе там — далёка на пэрыферыі чалавечай съядомасці.

PHOTO BY MEDIABINET

Свабода

Свабода, як і ўсякі Божы цуд, прыходзіць неспадзянна. Свабода дае напоўніцу ўдыхнуць слодыч паветра, якое дагэтуль праста ня мела паху. І тая ж свабода абавязкова пакідае па сабе гаркавы прысмак.

Пасля амаль двух гадоў абмежаваньня волі ўсьведамленыне, што *заўтра ў Менск*, адчuvанье пашпарта ў кішэні й шквал тэлефанаваньня на мабільны, які нарэшце працяе, — уражаныні галавакружныя. Але разумееш: на *вялікай зямлі* чакае ўсё тое ж абмежаваньне волі, хіба што павялічанае ў маштабах, усё тое ж прыніжненне, усё той жа рэжым.

Атрымаць свабоду ў пару, калі квітнеюць яблыні, вішні ды бэз, — вядома, файні. Ды бачыць, што большасць суайчыннікаў даўно прамяняла гэтае паветра свабоды, гэты эфірны водар на *волю п'янак*, кірмашоў ды бяздумнага забойства часу, —

Павал Севярынец — у 1998—2004 лідэр незарэгістраванага «Маладога фронту». Асуджаны за арганізацыю акцыяў пратэсту пасля рэфэрэндуму 2004 году. Адбываў высылку ў Малым Сітне, на поўначы Полаччыны. 22 траўня выйшаў на волю. Гэтай публікацыяй аўтар завяршае рубрыку «Лісты зь лесу».

ХРОНІКА АПАЗЫЦЫІ

24 траўня

Прыхільнікаў захаваньня льготай аштрафавалі

Активістам моладзевага демакратычнага руху **Яну Міхайлаву і Міколу Коршунаву** суд Маскоўскага раёну Менску прысудзіў штраф па 10 базавых велічыняў (310 тыс. рублёў). Маладзёнай затрымалі спэцназаўцы 23 траўня пасля акцыі пратэсту супраць скаваньня льготай на плошчы Незалежнасці.

Затрымалі Людмілу Атакулаву

Міліцыянты затрымалі актыўстку незарэгістраванага «Маладога фронту» **Людмілу Атакулаву** (на фота справа) ў Беларускім дзяржаўным эканамічным універсітэце, дзе яна вучыцца. Людміле патлумачылі, што яна здзейсніла правапарушэнне і адвезлы ў суд Савецкага раёну. Суддзя **Аксана Рэлява** разгледзела два адміністрацыйныя пратаколы

(за «Чарнобыльскі Шлях» 26 красавіка і акцыю супраць скаваньня льготай 20 траўня) і пакарала яе штрафам у 25 б.в. (775 тыс. руб.).

Узяліся за ЗБС

З раніцы семярым моладземым актыўістам тэлефанавала супрацоўніца менскай прокуратуры **Вікторыя Кухта**. Ім было прапанавана зьявіцца ў прокуратуру для размовы пра дзейнасць студэнцкай арганізацыі «**Задзіночанне беларускіх студэнтаў**» (ЗБС). Пры гэтым спн. Кухта не паведаміла, у якісці каго яны запрашаны. Маладыя людзі вырашылі, што пойдуть у прокуратуру, толькі калі будуць мець афіцыйныя позвы.

Абаронцаў Горадні папярэдзілі

Каля дзясяткі маладзёнай пратэставалі супраць разбурэння будынку паравога млыні ў Горадні. Калі пратэстоўцы ўварваліся па ўнутраны двор будынку, міліцыянты затрымалі 13

ЮЛІЯ ДРАШКЕВІЧ

хроніка

проста балюча.

Выходзіш у съвет якраз напярэдадні суду над маладафронтайцамі ды Кангрэсу, дзе трэба падтрымаць Мілінкевіча, — і адначасна разумееш, што гэта абмен на мільённыя прэфэрэнцыі.

Свабода — гэта і абыдымкі новапалачанаў на ганку суду, і бел-чырвона-белыя гваздыкі ад хрысьціянскай пісьменніцы Ірыны Жарнасек, і першае за два гады «вольнае» інтэрв'ю для Вінцэса Мудрова.

Адразу заходзіш у наваполацкую краму, каб адзначыць вызваленне кубкам гарбаты. «Это что, водка по-польски?!..» Запаўненне кнігі скаргай, гістэрыка прадаўшчыцы й выкрык «фашисты!» у адказ на пажаданье вучыць родную мову. Толькі ў чацьвёртым універсаме пасъля хвіліннае паўзы — «Чаю, что ли?...» Так, смак свабоды — гэта цяпер і смак тae самае гарбаты-з-чацьвёртаспрабы.

Згадваю, як у 1993-м, у 11-й клясе, пасъля абласной алімпіяды па хіміі атрымаў у Полацкім універсітэце ад рэктара запрашэнне «ганароваму хіміку» паступіць без іспытаў. Праз 14 гадоў — усё тая ж «хімія», і ў судзе ў трох кроках ад таго ж університету — выпісванне «выпускнога дыплёму» «за ўзорныя паводзіны».

Свабода — гэта і блішчастыя вочы нявыспаных маладафронтайцаў, што а чацьвёртай ранку стракаюць на менскім вакзале. Свабода — поціскі моцных рук на Варвашэні/Машэрава, 8. Свабода — рух Мілінкевіча пасъля таго, як апазыцыйная бюракратыя абірае сваёй стратэгіяй «эвалюцыю», круглыя сталы ды дамовы з

рэжымам.

«Свабода! Свабода!» — шчаслівы роўнадзі перад будынкам Савецкага суду пасъля прысуду маладафронтайцам: безъ зыняволення! Але разам гэта і вялізныя штрафы, і новыя допыты, і чарговыя крымінальныя справы супраць лідэра Салігорскага Маладога Фронту Івана Шылы ды Баранавіцкага МФ Яраслава Грышчэні.

Як і спрадвеку, свабода застаецца і найвялікшым дабраславеннем, і найбольшым цяжарам. Воля, хараштво, марнасць марнасцяй і тамленьне духу.

Дзякую Богу за гэту свабоду. І за два гады ў Малым Сітне, і за маіх любых няшчасных вяскоўцаў, за 1500 лістоў ды паўтысячы наведнікаў, за клопат бацькоў і падтрымку аднадумцаў, за нашаніўскія публікацыі й тое кшталтаванье, той гард, якое Госпад заўсёды дае ў выпрабаваньях.

«Павал, без Перамогі сюды не вяртайся», — казалі мне на разьвітанье сіценцы.

Цяпер я ведаю: Малады Фронт і аўгэзд беларускіх гарадоў ды мястэчак, адкуль да мяне ліставалі й прыяжджалі, і Беларуская Хрысьціянская Дэмакратыя, і ўдзел у руху «За Свабоду!» — усё гэта цяпер дзеля таго, каб аднойчы вярнуцца ў Сітна зь перамогай.

Тысячу гадоў таму адсюль, з Полаччыны, пачалася Беларусь, зўрапейская й хрысьціянская. Мне гэты лес, гэты лёс быў дадзены, каб нарэшце адштурхнуцца ад дна і вярнуцца да сапраўднай, поўнай і найвышэйшай свабоды — нацыянальнага абуджэння.

Менск

Усё гэта цяпер дзеля таго, каб аднойчы вярнуцца ў Сітна зь перамогай.

.....

ХРОНІКА АПАЗЫЦЫІ

чалавек, у тым ліку 4 непаўнолетніх. Пля ёх ад-пусцілі без суду. Суддзьдзя **Мацяюк** аштрафаваў актыўніц Партыі БНФ **Максіма Губарэвіча** на 10 б.а. (310 тыс.руб.), астатнім вынес папярэджаныні. Молады звынавацілі ў правядзенні несанкцыяванага пікету.

Забіты сябра Партыі БНФ

У Жлобіне на тэрыторыі складу мясцовага прадпрыемства «Аграгандаль» знайшлі цела сябра Партыі БНФ **Аркадзя Ліскайца**. У яго быў моцна пабіты твар і праламаны чэррап. Сп.Ліскайцу было 53 гады. Ён быў жанаты, меў дваіх дзяцей і ўнука. Сыходчы мяркуе, што А.Ліскавец зваліўся і забіўся сам. Сябры ж лічаць, што яго маглі забіць рабаўнікі.

25 траўня

Кацярына Садоўская на волі

З гомельскай жаночай турмы на волю выйшла праваабаронца **Кацярына Садоўская**,

якую пакаралі двума гадамі зыняволення за абаруз А.Лукашэнкі.

«МФ» не зарэгістравалі

Упраўленне юстыцыі Менгарвіканкаму адмовіла ў дзяржаўнай рэгістрацыі «Маладому фронту», спаслаўшыся на неадпаведнасці ў Статуте. Мін'юст спаслаўся на тое, што, згодна са Статутам, пададзеным на рэгістрацыю, кіраўнічым органам руху з'яўляецца Цэнтральная рада. Тым часам 7 траўня адбывалася паседжанне Ўстаноўчага сходу (як гэта патрабуе заканадаўства), а не Цэнтральная рады (фармальна яцця ня створанай арганізацыі).

27 траўня

Святар на Акressціні

Ноч з 27 на 28 траўня пастар **Антоні Бокун** правёў у спэцпрыёмніку—размеркавальніку на Акressціні. Прычына затрымання — правядзенне реалігійнага сходу без дазволу

уладаў. Богаслужэнные адбывалася ў прыватным доме. Пратакол быў складзены і на служыцеля царквы **Яраслава Лукасіка**, грамадзяніна Польшчы. Падтрымаць пратэстанцкага пастара прыйшлі каля 100 чалавек — везуночыя эвангельскіх цэркваў Менску. Каля будынку суду знаходзіліся жонка А.Бокуна Натальля і іх пяцігадовы сын Адам.

Суддзьдзя Цэнтральнага суду Менску **Леанід Ясіновіч** аваязаў пастара выплаціць штраф у памеры 20 б.а. (620 тыс. руб.).

29 траўня

Памежнікаў зацікавілі паперы з Кангрэсу

Студэнта праграмы Каліноўскага **Яўгена Скрабутана** затрымалі на чыгуначным вакзале ў Горадні — памежнікаў зацікавілі паперы, якія студэнт, дэлегат Кангрэсу дэмсілаў, вёз з сабою ў Польшчу.

«Адмоўся ад сваёй ідэалёгіі і застанесься вучыцца»

З Акадэміі кіраваньня адлічаны студэнт-выдатнік Юрась Алейнік. Хоць сярэдні бал за чатыры курсы вучобы ў яго складае 8,4, а апошнюю сесію ён здаў на «дзяявяткі», дэкан факультету Ўладзімер Язэпчык заявіў, што такі чалавек ня можа вучыцца ў Акадэміі.

Юрась навучаўся на факультэтэ дзяржайнага кіраваньня эканомікай. 16 траўня хлопца праста з расправальні паслья валейбольнага матчу выклікалі ў джанат, каб паведаміць, што 15 траўня яго адлічылы з Акадэміі. Афіцыйная прычына — «систэматычны парушэнны вучэбнай дысцыпліны і правілаў унутранага распрадаку». Выдатніка адлічылі за 22 гадзіны пропуска ў красавіку ды ігнараваньне палітычнага жыцця ВНУ — прарэктар па выхаваўчай працы Тацяна Печанёва ўзгадала, што Юрась не галасаваў на апошніх выбарах у мясцовыя саветы. Яна не прыняла да ўвагі той факт, што Ю.Алейнік быў назіральнікам на выбарах.

Азнаёміўшы студэнта з загадам на адлічэніне, яму не прапанавалі расыпісацца ў ім, а парайлі падумаць. Яго подпіс пад загадам, які б съведчыў, што ён зь ім азнаёмлены, не стаіць дагэтуль. Хлопец меў адзіную вымову — за прагулы заняткай. Пры гэтым запіс ў юрыдычным аддзеле Акадэміі съведчыць, што прагулы адбываліся на працягу навучальнага 2006—07 году, а ў асабістай справе — толькі ў лістападзе 2006 г.

Параўналі з Казулінам

Сапраўднымі прычынамі адлічэнія Юрась лічыць сваё старшынёўства ў абласной арганізацыі ТБМ, сяброўства ў БАЖ. Акрамя таго, ён арганізаваў збор паўтысячы подписаў супраць адмены ільготаў. Досьцік красамоўна гэта пацвярджаюць такія факты. Рэктар Акадэміі Станіслаў Князэў праз свайго намесніка Сяргея Сабалеўскага перадаў, што ня бачыць сэнсу для гутарак зь Юрасём і яго бацькамі. Калі маці хлопца зъянрнулася да дэкана У.Язэпчыка з пытаннем, ці ўсе так добра вучачца ў Акадэміі, што вось так проста можна адлічыць пасльяховага студэнта, пачула наступнае: «Ваш сын ня можа тут вучыцца. Больш ад мяне нічога не пачуецце». Адна выкладчыца так і парапіла: адмоўся ад сваёй ідэалёгіі і застанесься вучыцца.

Тым часам, у Акадэміі няма нарматыў-

АЛЯКСАНДР ВАСКОВІЧ

Юрась Алейнік у дэканаце з кнігай скаргаў.

най базы, якая б съведчыла, за якую колькасць прапушчаных гадзінаў можна адлічыць студэнта. У групе Юрася калі трачіны студэнтаў за сэмэстар маюць па 22—30 гадзінаў пропускаў. Разам зь ім адлічылі студэнта, што меў запазычнасці па ўсіх экзаменацыйных предметах і шматлікія пропускі.

Ужо ў чацвер 17 траўня у падтрымку Юрася было сабрана каля 250 подпісай студэнтаў вочнага аддзялення. Частка падпісантаў пад цікам адмовілася ад сваіх подпісаў. У выпіку ў рэктарат патрапіла 228 копіяў подпісаў.

Цяпер адлічанага студэнта не пускаюць у Акадэмію: ахова мае адпаведны загад. Апошні раз яго ўратавала журналісцкае пасльедчаныне. Дзеля перасоўвання па корпuse да хлопца прыставілі «канвой» — аднаго з ахоўнікаў. Дзядзька-адстаўнік саромеўся свае ганебнае функцыі.

Праз колькі дзён паслья адлічэнія быў праведзены спэцыяльны старастат, на якім спн.Печанёва парапіла Юрася з Казулінам.

«Я даў ім шанец усё выправіць»

«Цэлы тыдзень я чакаў, думаў, што сітуацыя выправіцца, бо занадта шмат у

Выдатнік, спартовец, толькі не камсамолец

Юрасю Алейніку 21 год. Ён вырас у Маладэчна ў шматдзетнай сям'і. Скончыў школу з залатым мэдалём. Навучаўся ў музычнай школе. Зьяўляеца стваральнікам і першым віц-прызэрам клубу замежных моваў Акадэміі SCOFL. Удзельнік і прызёр інтэлектуальных гульняў.

Захапляеца спортам: на працягу ўсёй вучобы прымаў удзел у спартовых спаборніцтвах па валейболе (член зборнай Акадэміі апошняя два гады),

футболе, баскетболе, боулінгу.

• • • • •
этай справе хібаў. Але, відаць, давядзенца судзіцца», — кажа Юрась Алейнік. Бараніць інтарэсы хлопца ў судзе будзе праваабаронца Алег Гулак. У панядзелак 28 траўня ў суд будзе накіраваная скарга.

А што калі ўсё ж не адновяць? Як самую скрайнюю меру Юрась разглядае ад'езд за мяжу. Кажа, што прыкладзе ўсе намаганыні, каб давучыцца тут альбо зачоўна за мяжой. Пад пагрозай апнунулася і другая вышэйшая адкукацыя, якую ён атрымлівае ў БДУ. Ужо летам яго могуць забраць у войска. Хлопец ня супраць, але спачатку хоча атрымаць адкукацию.

Сямён Печанко

Міхась Чарняўскі: Гэта была беларуская «Маладая гвардыя»

Імені Расьціслава Лапіцкага няма ў падручніках. Але яго яшчэ помніць пад Мядзелам і ў Смургонях. Нехта чытаў антыкамуністычныя ўлёткі. Нехта чуў пра палітычны працэс і пра юнака, які выступаў на ім цэлы дзень, вінавацячы Сталіна і савецкую ўладу, а пасля быў расстрэляны. Падпольная арганізацыя Лапіцкага дзеянічала на зломе 40-х і 50-х — у страшны час выкаранення ўсяго несавецкага. Постаці Лапіцкага прысьвяціў дзьве свае новыя кнігі Міхась Чарняўскі. З навукоўцам гутарыць Зыміцер Панкавец.

«Наша Ніва»: Адкуль Вы дазналіся пра Лапіцкага?

Міхась Чарняўскі: Удзельнікі таго падпольля былі вучнямі мядзельскай школы, дзе некалі вучыўся я. Летам 1949 году наша сям'я пераехала ў вёску Мікаседк. Зь месяц я жыў у адной вёсцы з Расьціславам Лапіцкім. У нас была істотная розніца ў гадах, я нават ня памятаю таго хлопца. У школе бачыў малонкі Лапіцкага — ён цудоўна малываў, сипяваў, граў на розных музычных інструментах...

Баёся, калі б я ня ўзяўся за гэтую працу, то мог ня ўзяцца і нікто іншы.

«НН»: А хто быў такі Расьціслаў Лапіцкі?

МЧ: Расьціслаў паходзіў са старажытнага шляхецкага роду Лапіцкіх. Бацька быў

малываў, сипяваў, граў на розных музычных інструментах...

АРЦЕМ ЛЯВА

Міхась Чарняўскі

нарадзіўся ў 1938 у вёсцы Круці Мядзельскага раёну. Быў удзельнікам клубу вальнадумнай інтэлігенцыі «Акадэмічны асяродак», які быў разгромлены ў 1973—74. Археолаг, спэцияліст па першабытнай гісторыі Беларусі.

Расьціслаў Лапіцкі можа ляжаць недзе тут, ва ўрочышчы Красны Беражок пад Вялейкай.

АРЦЕМ ЛЯВА

Дом Зьвяржкаў у Мядзеле, дзе зьбіralіся падпольшчыкі.

праваслаўным сьвятаром. Сям'я была шматдзетная. Абсалютна ўсе дзецы былі съядомымі беларускімі патрыётамі.

Лапіцкі быў арганізаторам і маторам усёй гэтаі суполкі. Калі не было яго, то справа не пайшла б далей хатніх размоваў. За Лапіцкім ішлі, моладзь круцілася каля яго, як пчолы ля вуліцы.

«НН»: Калі Вы началі пісаць кнігі пра падпольле?

МЧ: У сярэдзіне 90-х. Тым болей Арсень Ліс сказаў, што вучыўся разам з Лапіцкім у Смургонях. Пачала зъяўляцца новая інфармацыя. Размаўляў зь дзясяткамі людзей, звязаных з падпольлем, якія цяпер жывуць ня толькі ў Беларусі, але і ў Рэспубліцы Польшчы.

«НН»: Ці былі людзі, якія адмаўляліся размаўляць з Вамі?

МЧ: Так. Юзік Качэрга, які быў у арганізацыі ад самага пачатку, адмаўляўся дзесяць гадоў. Я тэлефанаваў яму ў Шчэцін, але Качэрга ўвесь час казаў, што хворы, альбо што нічога ня памятае. І вось я купіў бохан «Нарачанская», зъняў з інтэрнэту здымкі мясціны, дзе жыў Качэрга, азёры, дзе ён лавіў рыбу. З Варшавы, не тэлефануючы, я саджуся на цягнік да Шчэціна, прыяжджаю да Качэргі. Думаў, што ён выгане мяне. Аднак ня

выгнаў. Мы размаўлялі зь ім да цемры. Ён расказаў мне тое, што ня выбілі зь яго на допытах: колькі было ўлётак, як іх распаўсюджвалі, як друкавалі, дзе былі яўкі, дзе хаваліся самі і дзе хавалі зброю. Таксама Кацусліс Іваноўскі адмовіўся што-небудзь расказваць пры ўключаным дыктафоне.

Яны цяпер расказваюць ужо ўсё. Яны адкрыліся, бо адчулу, што не дарма цярпелі шмат гадоў.

Ён съядома пайшоў на съмерць

«НН»: Раскажыце падрабязней пра дзейнасць арганізацыі Лапіцкага.

МЧ: Мядзельска-смургонская падпольле было не беларускім і ня польскім. Яны не падымалі нацыянальнага пытання, бо гэта магло іх падзяліць. У іх быў толькі антыкамунізм. МГБ выйшла на падпольле праз правакатарап, які быў зь імі ад самага пачатку. Я не хачу казаць прозывіпча. Па справе падпольля было арыштавана дзвесятнаццаць чалавек. Сам Лапіцкі быў занадта эмасцыйным, а такія людзі ня ўмеюць працаўаць у падпольлі. Ён спрачаўся на ўроках з камсамольцамі, не хаваючы сваіх поглядаў. Неяк

Працяг на старонцы 21.

Героі Беларусі

Кніга Міхася Чарняўскага «Як пошуг маланкі» і ўкладзены ім зборнік успамінаў і дакументаў «Ня бойцеся ахвяра і пакут» распавядаюць пра мядзельска-смургонскую моладзевую падпольле (1947—1950) і яго кіраўніка Расыціслава Лапіцкага (1928—1950). Гурток падпольшчыкаў аформіўся ў той часцы гістарычнай Віленшчыны, што адышла да БССР. Гэта быў пратест супраць саветызациі, гвалтоўнай калектывізацыі ды русіфікацыі заходнебеларускага грамадзтва.

«Вясной 1948 г., — піша Міхася Чарняўскі, — сярод мядзельскіх падземнікаў узыніка ідэя разгрому антыкамуністычнай пропаганды з дапамогай ўлётак. Тады гэта была найбольш эфектыўная форма ўздзеяньня на людzkую съядомасць».

Тэксты ўлётак пісаў кіраўнік моладзевага гуртку Расыціслаў Лапіцкі. Яны былі ляканічныя і бескампрамісныя. У адной з ўлётак гаварылася: «Съмерць вырадкам роду чалавечага! Партызаны! Падпольшчыкі! Стойце на абароне сваёй справы! Беражыце ў сабе съядома няявісьць да камунізму, які нявежыць і разбішчае чалавецтва. Біце сталінскіх шакалаў! Моладзь! (...) Да зброі! Ня бойцеся ахвяра і пакут! Уперед, да съветлай будучыні!»

У лютым 1950 г. падпольле было жорстка разгромлены. 22-гадовага Расыціслава Лапіцкага расстралілі ва ўроцішчы Красны Беражок, што пад Вялейкой, астатах 17 удзельнікаў падпольля, у асноўным школьнікі, асудзілі да розных тэрмінаў зняволеня. Большасць атрымала 25 гадоў і паражэнне ў правах.

Але перад гэтым быў жорсткія катаванні самых гуманічных съледчых у съвеце. «Мне зламалі дзівye рабрыны, выбілі некалькі зубоў, білі пад рэбры, пад дых, па печані і ниркxах. (...) Любілі катаваць буйнымі кроплямі халоднай вады на цемя. Прыціснуць цябе ў кут, а зверху капае. У съледчым пакоі было задушна, таму ад першых кропель ішоў прыемны халадок. Але пазней адчуванне было такое, як па галаве цяжкім молатам», — згадваў Юзэф Качэрга.

Нездарма, відаць, Міхася Чарняўскі ў прадмове да кнігі «Як пошуг маланкі» прапрашае: «Выбачаюся за тое, што сваімі распытамі аб перажытым часам выклікаў сълёзы і боль. Шкадую перад магіламі заўчасна памерлых, што гэтак запазыніўся з публікацыяй».

АГ

Чарняўскі М. Як пошуг маланкі: Расыціслаў Лапіцкі. — Менск: Тэхналёгія, 2006

«Ня бойцеся ахвяра і пакут»: Дакументы і матэрыялы пра дзейнасць мядзельска-смургонскага антыкамуністичнага падзем'я (1948—1950). /

Укладальнік, аўтар біографіі і ўступу Міхася Чарняўскі. — Вільня: «Наша будучыня», 2006

Фільм пра Лапіцкага

31 траўня (чацвер) на сядзібе БНФ адбудзеца прэзентацыя кнігі Міхася Чарняўскага пра антыкамуністычны супраціў 40-х на Мядзельшчыне. Тамсама адбудзеца прэм'ера дакументальнага фільма Валера Мазынскага пра Расыціслава Лапіцкага.

Ад белых русаў да беларусаў

Пра Запароскую Сеч на тэрыторыі Беларусі і іншыя адкрыцці Алега Латышонка піша Генадзь Семянчук.

Існуюць трох этымалогій паняцця «Беларусь», «беларусы»: 1) этнографічна-антрапалагічна-культуралагічная; 2) палітычна-ідэялістичная; 3) загадкована-невытлумачальная. Існуе і ўяўленыне, што гэта расейцы (палякі?) накінулі нам наша ўласнае імя. Но гэта і так, толькі дзе і кім увесі час былі носьбіты «беларускага імя»? Гэта галоўнае пытаныне, якое паставіў перад сабою Алег Латышонак, пішучы книгу «*Od Rusinów Białych do Białorusinów*».

Яго тэзы зводзіцца да наступнага:

I. Паняцце «Белая Русь» нарадзілася ў канцы XII — сярэдзіне XIII ст., у эпоху рэлігійна-культурнай і вайсковай экспансіі заходняга съвету на ўсход Эўропы з мэтай хрышчэння паганцаў і пераходышчання «схізматыкаў»-праваслаўных. Сымбалічны сэнс і значэнне назвы «Белая Русь» А.Латышонак пропануе шукаць ў сымбаліях колераў каталіцкага касцёлу, канон якіх усталяваў Папа Іннокенці III (1198—1216). Белы колер съведчыць пра апостальскі посыпех съятара ў місіянэрскай дзеянасці, белы колер мог сымбалізаваць права ўладарання Папы над усходнім царквой. Аўтар не выключае, што ў сэнтэнцыі назвы «белая русы» знойдзены пераносны сэнс лацінскага слова *albus* — «сяброўскі». У вачах каталіцкіх місіянэраў тыя русы прызнавалі верхавенства Папы, у супрацьлегласці ад русаў-«схізматыкаў». А на сярэдзіну XIII ст., калі ў географічным трактаце *Descriptiones terrariorum* упер-

шыню зъяўляецца назва «Белая Русь», рэгіёнам, населеных «белымі русамі», існавала трох: Пабужжа з цэнтрам у Драгічыні часоў Данілы Раманавіча Галіцкага, Панямоніе з цэнтрамі ў Наваградку, Ваўкавыску, Слоніме і Горадні часоў Міндоўга і, перадусім, Полаччына часоў Таўцівіла. Алег Латышонак лякалізуе «Белую Русь» на яцвяскі-літоўскарускім памежжы. Нашыя землі ў XIII ст., вольныя ад мангольскага ярма, былі адкрыты для каталіцкай рэлігійнай і культурнай экспансіі. Празь яе съвет усходняга хрысціянства, на які актыўна прэтэндавалі татары, далучаўся да Эўропы. Вось і маём першыя праявы ідэалёгіі агульнай Эўропы і першыя спробы вызначыць межы паміж Эўропай і Эўразіяй.

II. У XIII—XV ст. назвы «Белая Русь» і «белая русы» мелі выключна літаратурна-эрудыцыйны характар і пераносіліся з твору аднаго аўтара ў іншы. Аўтар абрэгнутавана піша пра вугорскія карані тэрміну «Белая Русь». А дзякуючы хроніцы Канстанціка сабору (1414—1418), аўтарства Ульрика Рыхенталя, імя «Белая Русь» стала вядомым па ўсёй Эўропе, праўда, без тэрыторыяльнага значэння.

III. На думку аўтара, продкі прынялі імёны «Белая Русь», «белая русы» як уласныя толькі ў другой палове XVI ст. пад уплывам польскай гістарычна-географічнай літаратуры. Менавіта польская інтэлектуальнае асяроддзіце XVI ст. максімальна спазнае навакольны съвет. Гарманічнай яго часткай зъяўляюцца «беларускія» тэрыторыі. Маскоўскім яны не маглі быць з палітычна-адміністрацыйнага гледзішча, польскім — з культурна-рэлігійнага, украінскім — бо стваралі адзінства, літоўскім — бо больш разьвітая. Паляк Ян з Стабніцы Белай Русісю абазначае ўсе рускія землі ВКЛ і Ноўгарад Вялікі. А дзякуючы Марціну Кромеру, які выклочыў зь Белай Русі Ноўгарад, Валынь, Падляшша і Кіеўшчыну, абрэзы яе набылі амаль сучасныя контуры. Землі Падзвінскія і Падняпроўскія, населенныя пераважна

«рускім», «праваслаўным» людам, пасъля вызвалення Палацку ў 1579 г. ад маскоўскай акупацыі ўсё часцей у съядомасці тубыльцаў асацыяваліся з «Белай Русісю». І ўжо на пачатку XVII ст. можна вызначыць яе межы ў гэтым рэгіёне: «Вярхоўе» з Палацкам, Віцебскам, Магілёвам і «панізоўскія землі» з Гомелем, Крычавам, Грапойскам. Так «Белай Русісю» стала ўся тэрыторыя Русі XVI ст. у ВКЛ пасыля Люблінскай уніі.

IV. Эпоха Рэфармаціі. Кардынальнія перамены ў этнічна-рэлігійных стэрэатыпах у ВКЛ, рост нацыянальных пачуццяў. Пра прыналежнасць да Беларусі заявілі пратэстанты. Першы акрэсліў сябе «беларусам» кальвініст Саламон Рысінскі: 2 снежня 1586 г. ён запісаўся на навуку ў Альтдорфскі ўніверсітэт як *Solomo Pantherus Leucorussus*. Падобныя погляды ахоплівалі ўсё шырэйшыя колы адукаванага насельніцва ВКЛ, асабліва «беларускай» часткі. Замацаваныя сармацкай культуры ў жыцці Рэчы Паспалітай не абмінула і ўсходняя тэрыторыі. Менавіта ў сармацкай культуры карані беларускай нацыянальной ідэі, мяркуе А.Латышонак.

V. Усходняя палкоўнікі ў сярэдзіне XVII ст. на мяжы Казаччыны, Маскоўчыны, ВКЛ, Польшчы зразумелі ідэялістичную патрэбу вылучацца сярод іншых. Зъяўленыя беларускай дзяржайной ідэі А.Латышонак звязвае з асобай палкоўніка Канстанціна Паклонскага, якога пропануе называць першым, па сутнасці, беларускім палітыкам. У сярэдзіне XVII ст. ён намагаўся стварыць на тэрыторыі Белай Русі аўтаномнную дзяржайную адзінку накшталт Запароскай Сечы. На жаль, К.Паклонскі быў самотным у сваіх памкненнях, яго не падтрымала насельніцтва і прайгнаравала шляхта.

VI. У XVIII ст. «Беларусь, беларускі» — пашыраны палітыка-адміністрацыйна-культурны назоў: «беларускія войскі», «беларускія адміністрацыйныя і канфесійныя адзінкі». А.Латышонак мае рапчу: расейцы ў акупацыйнай палітыцы выкарысталі мэнтальна-ідэялістичную ситуацію доўгачасовага (ад сярэдзіны XVII ст.) існавання «беларускасці» на землях, далучаных да Расейскай імперыі ў 1772 г. Аднак беларуская съядомасць у катэгорыях нацыянальной самадэнтыфікацыі яшчэ не сфармавалася ў той час. Гэта было адкладзена на XIX ст.

VII. Сучасны беларускі народ сфармаваўся як з праваслаўных нашчадкаў русаў, так і каталіцкіх нашчадкаў ліцвінаў. Тому падзел на праваслаўных і каталікоў быў адной з галоўных перашкод у стварэнні мадэрнага народу. Падвалінамі беларускай нацыянальной

Oleg
Łatyszonak.
Od rusinów
białych do
białorusinów
(u zrydet
białoruskiej
idei
narodowej). —
Białystok 2006.

ідэі зьяўляюцца агульная мова, культура і агульная гісторыя, якая пачынае канструяванца з другой паловы XIX ст. Якраз фармаваньне супольнай гісторычнай візіі ў новы час было самым цяжкім. На думку А.Латышонка, у адрозненьне ад ліцьвінаў і каронных русаў (украінцаў), беларуское насељніцтва ВКЛ ня мела тады моцнай гісторычнай традыцыі. Для ліцьвінаў — гэта віленская традыцыя, для украінцаў — кіеўская. Для беларусаў лягічна была б полацкая з выбранымі фрагментамі віленскай і кіеўскай. Аднак ужо на пачатку XVI ст. ліцьвіны напісалі ўласную гісторыю ВКЛ, вынішчаючы з яе ўсялякі ўзгадкі пра полацкую дзяржаву насыць. Літоўскую вэрсію гісторыі беларускіх земляў спапулярызаваў Мацея Стрыйкоўскі ў сваёй «Хроніцы», якая доўгі час была адзінай кропніцай гісторычных ведаў і для русінаў ВКЛ. Пададзеная вышэй разважаньні прыводзяць А.Латышонка да канстатациі: галоўнай прычынай, чому беларускі народ не сфармаваўся ў найноўшы час, была не слабая нацыянальная съядомасць насељніцтва Беларусі, а наадварот — моцная руская ці літоўская нацыянальная съядомасць.

Кожная з названых тэзаў павінна яшчэ не аднойчы быць праанализаваная, адчутая, нават адмоўленая. Застаецца неверагодна прыемны фрагмент: пра Беларусь зноў напісаны сапраўдным беларусам. А як мы байміся пра гэта сказаць ва ўніверсітэцкіх аўдыторыях, у акадэмічных інстытутах, на тэлебачаныні і радыё.

Кніга пра Канстанціна Паклонскага, Саламона Рысінскага, гісторычную памяць і гісторычную съядомасць шляхты, мяшчанства, съяцтарства ВКЛ, сутнасць і формы сармацкай культуры павінны быць першачарговымі заданнямі для дасыледчыкаў. Для беларускай гісторыяграфічнай традыцыі важнейшым зьяўлецца дасыледаваньне позненясрэднявечнага зладзеяства Аляксандра Гваныні, які скраў тэкст у Мацея Стрыйкоўскага, чым сучаснае прызнаньне, што акадэмічны Інстытут гісторыі гэтым фактам не цікавіцца.

Кніга Алена Латышонка — прыклад рэалізацый натуральнай прағі ведаць пра сябе больш, чым прарапануе афіцыйная ідалёгія. Генадзь Сагановіч, Алесь Белы, Ігар Марзалюк, Алесь Краўцэвіч, Павал Церашковіч, Алесь Смалянчук, Валерка Булгакаў — сваёй творчасцю ўзбагацілі ўласна беларускую гісторыя-софію па пытаннях паходжаньня, становішчэння і праяўленення «беларускасці». Але толькі А.Латышонак, у гэтай кнізе, дадаў упэўненасці беларускай нацыянальнай ідэі.

Горадня

Гэта была беларуская «Маладая гвардыя»

Расьціслаў Лапіцкі.

Працяг са старонкі 19.

настаўніцы расейскай літаратуры сказаў, што ў іх ёсьць свая маладая гвардыя, якая змагаецца за Беларусь. У памяці смургонцаў групоўка і засталася пад называй «Маладая гвардыя».

Першыя арышты былі 2 лютага 1950 г., а прысуды вынеслы ў сярэдзіне ліпеня. На допытках іх бліз, ім трушчылі пальцы, садзілі на ножкі табурэтаў, уводзілі іголкі пад пазногі. Самым вытанчаным было катаваньне кроплямі вады. Галаву стрыглі нагала, ставілі ў кут, дзе нельга было паварушыцца і зьверху рэдка капала вялікая халодная кропля вады. Спачатку было прыемна сярод задухі, а пасля па галаве біла як вялізным кувадлам. Гэта кітайскі спосаб катавання. Не давалі спаць, кожную ноч быў допыт.

Суд стаў чыстай фармальнасцю. Тым, якія ведалі, але не данеслы, дали па 10 гадоў, няпоўнагадовай дзяўчынцы далі восем гадоў. Усе астатнія атрымалі па 25 гадоў. Расьціслаў Лапіцкі і Факунда Несцяровіч былі прысуджаны да расстрэлу. Лапіцкі выступаў, некаторыя казалі, цэлы дзень. Выступаў як абвінаваўца: пачаў ад мясцовых брыгадзіраў і міліцыянтаў і скончыў

самім Сталінам. На судзе трymаўся як герой. Пазней напрасіў прабачэння ва ўсіх асуджаных, бо празь яго яны цярпелі і будуць цярпець. Ён быў глыбока веруючым чалавекам. Можа, і пайшоў на съмерць менавіта праз пачуцьцё адказнасці і віны за гэтых людзей. Гэта адказнасць кожнага лідэра, за якім пайшлі на барацьбу і съмерць. Ня ў кожнага лідэра, праўда, хапае мужнасці ўзяць на сябе боль людзей, што пайшлі за ім.

Уnoch на 28 каstryчніка адбыўся расстрэл. Для Факунды, які ўжо ведаў пра памілаваныне, быў шок, што яго павезлі на расстрэл з Лапіцкім. Гэбісты зачыталі прысуд аб расстрэле, а пасля ўказ аб памілаваныні. Гэта быў спектакль. Застаецца адзін Расьціслаў. Прокурор з партфэлём зачытвае прысуд, а Лапіцкі маўчыць. Усе чакалі, што ён напросіць, каб памілавалі, ужо быў адпаведны ўказ, але ён не зрабіў гэтага.

«НН»: Месца расстрэлу Лапіцкага вядомае?

МЧ: Найбольш верагоднае — урочышча Красны Беражок пад Вялейкай. Але там ёсьць і расейская вайсковая база, дзе таксама маглі расстрэльваць. Звязтацца ў КДБ мне не было сэнсу, бо я археоляг, а не гісторык, які займаецца гэтай тэматыкай.

«НН»: Пра якую ролю Лапіцкага ў гісторыі Беларусі можна гаварыць сёння?

МЧ: У антыкамуністычным пасяляваенным руху ў Беларусі я ня ведаю больш моцнай і герайчнай асобы. Яго можна было б кананізаваць, каб ён быў съяцтаром. Гэта быў незвычайны чалавек.

«НН»: Ці плянуеце далей займацца антыкамуністычным падпольлем?

МЧ: Пасля гэтых кніжак абсалютная спустошанасть. Раней у мяне не было такога ні з адною кніжкай. Я лічу, што гэта самая важная мае кнігі... І столькі яшчэ застаецца недасыледаванага... У 1950-я ў Беларусі ў сярэднім было 11 абласцей. Толькі ў абласных судах штогод праходзіла па 40—50 палітычных працэсаў. Паўтысячы палітычных працэсаў штогод. Мы ж ведаєм прыкладна пра 10—15 штогод. Яшчэ ніхто не крануў гэтай тэмы.

Паўстаньне хіпі

Пра першую несанкцыянаваную акцыю моладзі ў паваенным Менску піша Сяргей Будкін.

Пачатак 1970-х. У Савецкім Саюзе шырынца рух хіпі. Моладзь бунтуе, натхняючыся прыкладам чэхаслаўскіх і вугорскіх аднагодкаў. Асабліва актыўныя хіпі ў Прыбалтыцы. Пасыль самаспаленія ковенскага хіпі Ромаса Каланты іх акцыі набываюць выразны нацыянальны характар. Прыбалтыйскія вягры дзымулі ў Беларусь. Віленскія хіпі прыяжджаюць падтрымаць гарадзенскіх сябров, якія ў жніўні 1971 г. выйшлі пратэставаць супраць дыскрымінацыі з боку дзяржавы. У тых часы «камсамольская актыўістка» маглі проста на вуліцы злавіць «доўгавалосага» ды пагаліц. Бывалі і страшнейшыя выпадкі. Прыкладам — трагічная гібель мен-

чука Вячаслава Максакава, пра якую сёньня мала хто памятае.

Гэта здарылася 7 красавіка 1970 г. ля кінатэатру «Навіны дня» — цяпер там Малая сцэна Купалаўскага тэатру. Да купкі «доўгавалосас» моладзі падтусаўся незнáемец ды гукнуў: «Хайль, Гітлер». 18-гадовы хіпі Вячаслав Максакаў зрабіў яму заўвагу. Незнáемец вышыгнуў з рукава фуфайкі армейскі штых, тыщнуў хлопцу ў жывот і кінуўся ўцякаць. Сябры Вячаслава пабеглі наўздагон, а сам ён застаўся паміраць на прыступках кінатэатру. Забойцу злавілі, пасыль ён быў прызнаны псыхічна неўраўнаважным і адпушчаны. Гэтае здарэнне выклікала першую маніфэстацию

моладзі ў паваенным Менску.

На пахаваньне Вячаслава зъехаліся сябры з усіх Беларусі. Давялося аранддаваць пяць ЛАЗаў, у кожным было па сто чалавек. 9 красавіка сумная працэсія вярталася з Маскоўскіх могілак. У доне па вул. Маркса, дзе жыў Максакаў, сённяня месцыяща амбасады Ангельшчыны ды Італіі. Рок-музыка Андрэй Плясанай, тады ўдзельнік менскіх гуртоў «Пінгвіны» і «Пralескі», згадвае, што на наступны дзень пасыль забойства ля кінатэатру «Навіны дня» нехта намаляваў на бруку круг з надпісам «Тут», а на сцяне дому Вячаслава зъявіўся надпіс «Тут забілі Славіка Максакава». «Мы ўбачылі чалавека, які адпраўляў надпіс газай. Натуральная, абурылісі і выбеглі з аўтобуса!» Супрацоўнік камунальной службы ўцёк, пабачыўшы наўзданку раззлаваных «доўгавалосых». Успыхнуў стыхійны мітынг. Абураныя хіпі рушылі да месца забойства.

За ўдзельнікамі пахаваньня сачылі. Імгненна зъявілася міліцыя,

Нефармальная моладзь 70-х любіла фатографавацца ля менскага плянэтарыя.

АРХІВУ АНДРЭЯ ПЛЯСАНАВА

Ігар Каасталёу (у цэнтры) і Андрэй Плясанай (зльева) у пачатку 70-х.

віжы пачалі здымальці натоўп на фота- і кінастужку (у нетрах КДБ мусіць быць гэты фільм!). Загадвалі разысьціся. Моладзь ня слухалася. Наадварот: счапіла руکі, утварыўшы жывы ланцуг. Айцец Ігар Каасталёу — сёньня настаяцель менскага прыходу іконы Божай Маці, а ў 1970-м музыка ВІА «Залатыя яблыкі» — быў у той счэпцы: «Яны ня ведалі, што рабіць з намі, бо такі інцыдэнт здарыўся ўпершыню. Іх разгубленасць была навідавоку, для застраванья нават пажарную машыну прыгналі, каб нас са шлянгут паліць». Рух у цэнтры гораду перакрылі, прывезлі салдатаў унутраных войскаў, якія занялі ўсю вуліцу Маркса, у суседніх дварах маніфэстантаў чакалі «газікі»...

У нейкі момант сярод дэманстрантаў зявіліся «п'янія» правакатары. Пачалі бэсціці міліцыю. Моладзь іх адцісніла. У натоўпе шыншарылі «кагэбісты» — адольковага росту, у тыповых плашчах і капелюшах. Сутычку, якая скончылася «зачысткай» хіпі, справакавала сама міліцыя, паспрабаваўшы разарваць ланцуг моладзі. «Калі пачалі хапаць усіх ды запіхваць у машыны, мы шмат каго адбілі, скарыстаўшыся агульнай разгубленасцю», — згадвае І. Каасталёу. Самая съмелыя пасыпелі выдраць шлянг з пажарнай машыны. Тых, хто ўратаваўся, да позняга вечару лавілі па дварах. За кватэрамі актыўных удзельнікаў акцыі сачылі колькі дзён, а ўесь раён пасыль не-калькі месяцаў патрулювала міліцыя.

Праз год выступілі гарадзенскія хіпі. У наступным годзе — яшчэ раз. Абедзіве акцыі скончыліся тым сама, што і менская. Хіпі сталі ворагамі народу. І Максакаў, і літвоўец Каланта, былі выстаўленыя наркаманамі ды псыхапатамі, у навучальных установах праходзілі мусовыя лекцыі пра «шкоднае ўздзеяньне заходняга уплыву на настроі савецкай моладзі».

Наймацнейшым сродкам «уплыву» была заходняя музыка. У Менску былі дзясяткі гуртоў. Рэпетавалі хто дзе — у кацельных, падвалах і нават моргах. Сыпяваць па-беларуску было такай самай праявай нонканфармізму, як і перапяваць творы забаронен-

ных замежных рок-зорак, згадвае І. Каасталёу. Дарэчы, на ўесь съвет вядомая аранжыроўка песні «Касіў Ясь канюшыну», паводле яго словаў, належыць гурту «Залатыя яблыкі», а ў «Песніяры» прыйшла разам з вакалістам «яблыкаў» — Лявонам Бартке-вічам.

Адзінам шанцам выступіць на прыстойнай сцэне для музыкаў былі «біг-біт фэсты», што ладзіліся ў радыётэхнічным інстытуце. Кампазытар Уладзімер Кандрусеўч, які граў тады ў гурце «Пане Браце», быў арганізаторам апошняга біг-біт фэсту. На іх выступе фэстываль акурат і згарнулі. «Мы граі рок-н-рол «Mic Molі», калі на сцэну выйшаў асабіст прадстаўнік ЦК і завесіў заслону. Пасыль мяне выгналі з 3-га курсу кансэрваторыі, хоць я атрымліваў іменную стыпэндыю». Але здарылася нечаканае: у абарону Кандрусеўчы ўзьняўся ўесь курс, і дэкан, каб ня выклікаць новых хваляваньняў, мусіў яго аднавіць. Паўтарэння пратэстаў хіпі баяліся.

«Замежная радыёстанцыі падалі менскі мітынг хіпі як съядомы выступ моладзі супраць існуючага ладу, але ж акцыя мела стыхійны характар і з палітыкай была мала звязаная», — лічыць музичны крытык Зыміцер Падбярэскі, тады студэнт філфаку БДУ. Іншага меркаваньня тримаеца І. Каасталёу: «Мы любілі забароненнае. Забойства Максакава падштурхнула наш вальнадумны асяродак да съядомага пратэсту».

Менская хіпіўская тусоўка — удзельнікі красавіцкіх пратэстаў 1970-га.

Басьнійскія піраміды

Калія басьнійскага мястечка Вісока месцяцца самая старажытныя ў сьвеце піраміды, узьведзеныя прадстаўнікамі невядомай супэрцывлізацыі, съцвярджае археоляг-самавук Сэмір Асманагіч. «Басьнійская даліна пірамід» — поўная бздура, кажуць спэцыялісты. Тым ня менш, праект пошуку пірамід падтрымліваецца ўладамі Босніі-Герцагавіны. Піша археоляг Мікола Крывальцэвіч.

Басьніец Сэмір Асманагіч паводле адукцыі мэханік, калісці ён эміграваў у ЗША ды заснаваў у Тэхасе ўласны бізнес. Асманагіч захапляўся археалёгіяй, амаль дваццаць гадоў вывучаў піраміды і гісторыю індзейцаў майя. Жаданьне археалягічных адкрыціяў прывяло аматара гісторыі пірамід і старажытных цывілізацый на радзіму — у Боснію. У шматлікіх інтэрв'ю Асманагіч казаў, што ў Босніі яго першапачаткова цікавілі сярэднявечныя старажытнасці калія мястечка Вісока, за 35 км на паўднёвы захад ад Сараева. Пасля ён зьвярнуў увагу на шматлікія мясцовыя ўзвышшы. Аглядуючы іх, Сэмір Асманагіч прыйшоў да думкі, што пад імі — старажытныя пабудовы. Ідэальна правільная форма некаторых гор, заявіў Асманагіч, дaes падставу меркаваць, што тут знаходзяцца старажытныя піраміды.

Цэмэнт у часы ледавіка

Зусім фантастычна гучыць заява пра час пабудовы пірамід: 12 тысяч гадоў да н.э., у часы апошняга зыледзянення ў Эўропе. Нават сам Асманагіч няпэўны адносна храналёгіі. «Мы яшчэ не знайшли арганічных рэштак, такіх, як косткі, драўніна альбо вугаль... Такія аналізы дапамогуць нам датаваць пабудовы», — разважаў ён, маючы на ўвазе неабходнасць раздывегляроднага вызначэння дат узьвядзення так званых пірамід.

У «Даліне пірамід», паводле Асманагіча, чатыры-пяць рукавортных гор, якія ён называе адпаведна пірамідамі «Сонца», «Месяца», «Цмока» і «Каханья». Піраміда «Сонца» мае ў вышынню 213 м, на траціну вышэй за Вялікую Піраміду ў Гізе! Асманагіч съцвярджае, што грані піраміды «Сонца» ідэальна з'арыентаваны па

баках сьвету і маюць дасканалую геамэтрыю.

У красавіку 2006 г. Асманагіч, стварыўшы сваю дасыледчую групу, пачаў раскопкі піраміды «Сонца». Ім папярэднічалі радыялякацыйныя дасыледаваньні. Аналізаваліся і фантазымкі са спадарожніка. Паводле заявай Асманагіча, гэта дазволіла пацвердзіць факт існавання ў пірамідах лёхаў. У пірамідзе «Сонца», паводле яго слоў, павінен быць складзены з камянёў пакой. Лёхамі, кажа ён, піраміды злучаюцца у адну систэму. Як паведаміў Асманагіч, з дапамогаю шахцёраў і геолягаў удалося абсьледаваць участак аднаго з тунэляў, які цягнецца ў нетрах гары амаль на 3,8 км. Ён кажа, што тунэлі будаваліся з выкарыстаннем штучнага раствору, а перад вузкім уваходам знаходзілася выбрукаваная камянімі пляцоўка.

Абсьледаваньне піраміды «Месяца» дазволіла Асманагічу заявіць, што яму ўдалося знайсці там съяды тэррас, якія будаваліся з каменных глыб. Па тэррасе праходзілі неглыбокія рытмічныя прасечаныя раўкі.

Што кажуць спэцыялісты?

Піраміда — адзін з тыпаў манумэнтальных збудаваньняў старажытнасці. Найбольш іх у Эгіпце. Рэшткі мэсапатамскіх пірамід захаваліся на тэрыторыі сучаснага Ірану і Іраку. Археолягі адназначна кажуць: старажытныя народы Эўропы не будавалі пірамід. Выключэнне — некалькі піраміdalных канструкцый, знайдзеных калія Ніцы ў Францыі. Іх, найхутчэй, пабудавалі рымскія легіянэры, якія апынуліся пад моцным уплывам эгіпецкай рэлігіі.

Дагэтуль самымі старажытнымі і вялікімі пірамідамі сьвету лічачца эгіпецкія, найбольш раннія якія пачалі

ўзводзіць з каменных блёкаў у часы Ранніх дынастыі (2800 — 2200 г. да н.э.). Таму сэнсацыйныя заявы Асманагіча пра адкрыцьцё ў Эўропе пірамід, збудаваных у 12 000 г. да н.э., выклікалі шквал зьедлівай і зынішчальнай крытыкі.

Спэцыялісты зьвярнулі ўвагу на ўзровень навуковай кваліфікацыі і аргументацыі Асманагіча. Яго аматарскія студыі, напрыклад, скіроўваліся на вырашэнне праблемы паходжання культуры майя. Паводле яго ўяўленняў, іх пачатак варты шукаць на легендарнай Атлянтыдзе, куды яны прыйшли з... сузор'я Пляядай. Адкрытыя на яго думку піраміды ў Босніі — найстарэйшыя ў сьвеце, «маці ўсіх пірамід». Асманагіч параноўвае іх з аналагічнымі пабудовамі Мэксікі і Эгіпту. Для яго яны зьвёны ў адным ланцу, яшчэ адна «энэргетычная крапка» на целе плянэты.

Марк Роўз, з онлайнавага часопісу «Archaeology», адносіць артыкулы Сэміра Асманагіча да жанру фантастычнай археалёгіі альбо псеўдаархеалёгіі, якая яна мае нічога супольнага з навукай. Пры элемэнтарнай праверцы канцепцыі такога кшталту рассыпаючыся.

Узвышшы калія Вісока — прыродныя геалагічныя ўтварэнні, адназначна съцвярджаюць вучоныя з факультetu горнай справы і геалёгіі Басьнійскага ўніверсітэту. Тутэйшыя ўзвышшы — прыклад клясычных сэдымэнтальных утварэнняў і адкладаў рознай таўшчыні, якіх шмат у горным раёне Сараева-Зеніца.

У ваколіцах Вісока самая раннія паселішчы адносяцца да нэаліту і датуюцца 5 тыс. да н.э. Найбольш яркія старонкі мясцовай мінуўшчыны звязаны з старажытнымі ілірыйцамі і насељніцтвам часоў Рымскай імперыі. У сярэдня вякі на гары знаходзілася ўмащаваная рэзыдэнцыя мясцовых каралёў, якая ўзынікла на месцы фартэцыі рымскага пэрыяду, а тая ў сваю чаргу будавалася на руінах больш раннія паселішча. Ні з адным з гэтых пэрыядоў, съцвярджаюць спэцыялісты-археолягі, нельга атаясамліваць будаўніцтва якіх-небудзь пірамід.

Амерыканскі археоляг, прафэсар Бостанскага Ўніверсітэту Куртыс Ра-

Сэмір Асманагіч і яго піраміда.

NSKEDBANLIM.COM

нэлз, які спэцыялізуецца на вывучэнні дагісторыі Грэцыі і Балкан, пракамэнтаваў заявы басьнійца так: калі верыш Асманагічу, піраміды будавалі людзі часоў познянга палеаліту. Але ў той час насельнікі рэгіёну, як дарэчы і іншых частак Эўропы, былі радыя будану са скур і вогнішчу. Манумэнтальная архітэктура тыпу пірамід ня сънілася ў тия часы нават

жыхарам берагоў Нілу. Паміж 27 000 і 12 000 гадамі да н.э. Балканы знаходзіліся ў зоне апошняга ледавікова га максымуму — пэрыяду зь вельмі халодным і сухім кліматам. Многія горы былі пакрытыя лёдам.

У чэрвені 2006 г., у самы разгар раскопак на т.зв. пірамідзе «Сонца», мясцовасць наведаў брытанскі археоляг, прафэсар Энтані Гардынг —

Сем цудаў съвету — новая рэдакцыя

Зъ сямі цудаў съвету, вызначаных больш за 2000 гадоў таму, засталіся толькі эгіпецкія піраміды. Швайцарская арганізацыя New 7 Wonders арганізавала галасаванье, паводле якога паўстане новая сямёрка.

Першы съпіс сямі цудаў съвету стварыў грэцкі пазэт Антыпатр Сыданскі. Гэта быў свайго кшталту даведнік для падарожнікаў. Ён зъмяшчаў сем найбуйнейшых дасягненняў старажытнай архітэктуры: піраміду Хэопса, сады Сэміраміды, храм Артэміды ў Эфесе, статую Зэуса ў Алімпіі, Галікарнаскі маўзалей, Калеса Радоскага і Александрыскі маяк на Фаросе. Ужо ў Сярэднявеччы сямёрка была няпоўная. Адзінае, што захавалася да сёньня, гэта піраміда Хэопса ў Эгіпце.

Прыватная арганізацыя New 7 Wonders Foundation зъ сядзібай у Швайцарыі складае новы съпіс сямі самых прыгожых помнікаў съвету. Адзін з ініцыятараў акцыі — прафэсар Фэдэрыка Маёр, былы генэральны дырэктар ЮНЕСКО.

На сёньня ў рэйтынгу лідуюць: атэнскі Акропаль у Грэцыі, старажытны горад майя Чычэн-Іца ў Мэксіцы, рымскі Калізей, Эйфэлева вежа ў Парыжы, руіны гораду інкаў Мачу-Пікчу ў Перу, руіны гораду Пэтра ў паўднёва-заходній Ярданіі, каменныя статуі на востраве Вялікадня, Стоўнгэндк у Вялікабрытаніі, съвятыня Тадж-Магал у Індыі, будыская съвятыня Ан'кор у Камбоджы, крэпасць Альгамбра ў Грэнадзе ў Гішпаніі, Айя-Сафія ў Стамбуле, будыская съвятыня Кіёмідзу ў Японіі, Красная Плошча і Крэмль у Маскве, палац XIX-га стагодзьдзя Нойшванштайн у Баварыі, статуя Свабоды ў Нью-Ёрку, статуя Хрыста Збаўцы над Рыё-дэ-Жанэйра, будынак

прэзыдэнт Эўрапейскай асацыяцыі археолягіяў. Пасьля агляду гары і месца раскопак ён заявіў, што гары мае толькі натуральнае паходжанье. Ён не знайшоў на ёй анікіх доказаў існаванья пірамід.

«Пірамідаідыёты» руйнуюць сапраўдныя помнікі

Рэшткі збудаванняў, якія час ад часу трапляюцца Асманагічу, па словах спэцыялістаў, маглі застацца ад Сярэднявечча.

Некаторыя эксперты абразыліва называюць каманду Асманагіча «пірамідаідыётамі». Асманагіч казаў, што ў яго групе археолягіяў шмат кваліфікаваных спэцыялістаў з розных краін. Пазыней некаторыя з названых ім на вукоўцу публічна заяўлі, што ніколі не падтрымлівалі згаданы праект і не давалі згоду ўдзельнічаць у ім. Асобныя ўдзельнікі праекту праз пэўны час расчараўвалі пакінулы каманду Асманагіча.

Нечаканую падтрымку, пасьля на ведваньня раскопак, аказаў Асманагічу эгіпецкі геолаг Алі Баракат. Па-

Працяг на старонцы 26.

Опэры ў Сыднэі (Аўстралія) і старажытны горад Тымбукту ў Малі.

Эгіпецкія піраміды (на фота) — па-за конкурсам. Ім нададзены статус ганаровага кандыдата пасьля таго, як улады Эгіпту запратэставалі супраць таго, каб гістарычна і неаспрачнае каштоўнасць пірамідаў выстаўлялася на галасаванье.

У інтэрнэт-галасаванні на сайце <http://www.new7wonders.com> узялі ўдзел 45 млн. чалавек.

Новую сямёрку дзівосаў съвету арганізатары зьбіраюцца адвясыць у дзень «трох сямёрак» — 07.07.07 — у Лісабоне.

Вольга Данішэвіч паводле gazeta.pl

Басьнійскія піраміды

Працяг са старонкі 25.

водле яго заключэння, гары зъяўляюцца «разнавіднасцю пірамід, але, напэўна, прымітыўнай пірамідай». Аднак спэцыялісты не далі веры Баракату. На гэта было шмат прычын. Напрыклад, ён паведаміў прэсе, што ў Боснію ў якасці эксперта па пірамідах яго накіраваў вядомы эгіптолаг доктар Зані Хавас — генэральны сакратар Эгіпецкага камітэту старажытнасцяў. Пазней высветлілася, што паездка ў Боснію — асабістая ініцыятыва Бараката. Дый Баракат не зъяўляеца спэцыялістам па пірамідах. Сам Зані Хавас глыбока перакананы ў тым, што «басьнійскія піраміды» — геалагічныя ўтварэнні, якія ня маюць анатомічнай сувязі з пірамідамі Эгіпту.

Вялікая група басьнійскіх археолагаў і геолягаў у сваім лісьце, апублікаваным у сакавіку 2007 г., адзначае, што раскопкі, якія праводзяцца пад кіраўніцтвам Асманагіча, прыводзяць да разбурэння неалітычных і сярэдневяковых напластаванняў. Знойдзеныя артэфакты — чалавечыя косткі, розныя прылады працы, фрагменты керамічнага посуду — застаюцца неапубліканымі і толькі час ад часу дэмантуюцца прэсе. Найбольш ветрагодна, яны адносяцца да сярэдня-

вечнага перыяду, калі на гары існавалі адпаведныя фартэцы. А каманда Асманагіча, ігнаруючы рэальныя факты, спрабуе стварыць вакол сябе арэол таямнічасці і веру ў мітычную цывілізацыю. Напрыклад, пішуць яны, так званыя «мэгаліты, якія скапіліся долу з пірамід» альбо рэшткі «старажытных энэргетычных храмаў» ні што іншае як добра дасьледаваныя навукоўцамі басьнійскія надмагільныя камяні-стэцы. Зроблены ў раманскім стылі сярэдневяковы рэльеф крыжа ў круге бачыцца ім «дыяграмай старажытных невядомых мэханізмай». Спэцыялісты з'яўляюць увагу на тое, што каманда Асманагіча не надрукавала ніводнай навуковай справаўдзачы па выніках раскопак.

Нягледзячы на жорсткую крытыку і адсутнасць доказаў, што горы — гэта піраміды, Асманагіч працягвае шукаць. Пры відавочнай падтрымцы басьнійскіх уладаў ён стварыў фонд «Археалагічны парк: Фонд Басьнійскай піраміды Сонца», які мае свой ўеб-сайт. З дасьледчых праграм фонду на 2006—2010 г. вынікае, што будзе рэканструювацца вяршина піраміды «Сонца». У 2007 г. пачаліся раскопкі на гары Пльесэвіца — пірамідзе «Месяца». Наладжваюцца маршруты і праграмы для турыстаў. Вісока стала, на радасць мясцовых жыхароў

і адміністрацыі, адным з самых папулярных у краіне турыстычных цэнтраў. Асманагіч мае намер уключыць Басьнійскую даліну пірамід у сьпіс помнікаў усясьветнага значэння, што яшчэ больш павялічыць турыстычны паток у Вісока.

А ўладам падабаецца

Басьнійскія навукоўцы настойліва раяць прыпыніць дзяржаўную падтрымку праекту, які кампрамэтуюць басьнійскую навуку і набывае ўсясьветны скандальны розгалас. Аднак, пэўна, улады маюць ад праекту Асманагіча выгаду. Ім імпануе заява, што Боснія зъяўляеца «калыскай чалавечай цывілізацыі». Летасць выкананаўца аваўязкаў старшыні ўраду Босніі-Герцагавіны Сулейман Ціхіч інфармаваў генэральнага сакратара ЮНЕСКА Кайхіто Мацуура пра посьпехі ў дасьледаваньні гары калія Вісока. Мацуура, нібыта, паабяцаў паслаць туды группу экспертаў, каб паставіць кропку ў справе басьнійскіх пірамід. Аднак сумнёўна, што яны прыедуць у Вісока. Найаўтарытэтнейшыя спэцыялісты ўжо зрабілі сваё заключэнне. Акрамя таго, вядомыя ўсходнімі археолягі ў чэрвені 2006 года накіравалі ў ЮНЕСКА ліст з мэркаваннем пра бессэнсоўнасць місіі і марнную трату грошай, якія лепш выкарыстаць на іншыя сацыяльныя і культурныя праграмы. Прыезд экспертаў ад ЮНЕСКА будзе аваўязковая выкарыстаны Асманагічам дзеля падтрымкі яго псеўданавуковых ідэй.

Менавіта з-за валютарызму ўладаў, якія не з'яўляюцца увагі на ўсегульную крытыку ідэй і памкненняў Асманагіча, працягваеца падтрымка авантурнага праекту ў разбуранай вайной Босніі (масцца на ўвазе басьнійская вайна 1992 — 1995 гадоў — М.К.). Згаданы вышэй Энтані Гардынг у сваім лісьце рэдактару лёнданскай «Times» піша пра катастрофічнасць сітуацыі ў сферы аховы археалагічнай спадчыны ў Босніі-Герцагавіне. У краіне, багатай на дагістарычныя і сярэднявечныя старажытнасці, многія з якіх засталіся панішчаныя апошнім вайной, купка сумленных людзей безнадзеяна спрабуе барапіць археалагічную спадчыну ад тысячай вандалаў і марадзёраў. Да гэтай плоймы зыншчальнікаў, — працягвае Гардынг, — дадаюцца багатыя прыходні-авантурysts, якія карыстаюцца беднасцю краіны і рэалізуюць свае сумнёўныя праекты.

Спэцыялісты лічаць: Асманагіч знаходзіць рэшткі сярэднявечных збудаваньняў.

Вучань Рушчыца, сябар Сеўрука, сваяк Талстога

27 траўня на Астравеччыну ў вёску Лоша зъехаліся мастакі. Тут, на радзіме вядомага беларуска-польскага мастака Лява Дабжынскага, пройдзе пленэр, прысьвечены стагодзьдзю творцы.

Сярод гасцей імпрэзы — мастакі зь Беларусі і Літвы: Алесь Марачкін, Кастусь Качан, Сяргей Емельяновіч, Алег Аблажэй, Крысыціна Балаховіч, Ірына Герасімовіч.

Пра славутага земляка распавядае астравецкі краязнаўца Алесь Юр'коўць: «Нарадзіўся Леў Дабжынскі ў 1907 г. у Пецярбург. Яго дзед Антон Дабжынскі быў сэнатарам і царскім дарадцам. Маці была блізкай сваячкай расейскага пісьменніка Лява Талстога, у гонар якога і назвалі будучага мастака. У Лошы Дабжынскія мелі маёнтак. Леў скончыў Віленскі ўніверсітэт, дзе разам з Міхасём Сеўруком вучыўся ў Фэрдынанда Рушчыца. Вядомую карціну «Жніў» Сеўрук намаляваў у Лошы».

У 1937 г. Дабжынскі выйграў мастацкі конкурс, узнагародай якога была адзіная на ўсю Польшчу стыгніндия для вучобы ў Парыжы. Але мастак ня мог знайсці грошай нават на дарогу.

У лістападзе, за тыдзень да выезду ў Францыю, у Лошы здарылася трагедыя...

Да гэтай пары вядуцца спрэчкі. Адны гавораць, што гэта самагубства: маці не дала грошай на дарогу ў Парыж, і сын ня змог перажыць краху Мары свайго жыцця. Іншыя ня ве-раць. І выплывае на сцену лашанская трагедыя новая злавесная асoba...

Старэючая пані Дабжынская блізка пасябравала з сваім суседам панам Расальскім — іграком, які прасаджваў грошы за картачным столом. Прычым не толькі свае, але і палюбоўніцы. Калі грошы скончыліся, стаў прадаваць лес Дабжынскіх. Паніч, высвятыяючы адносіны з Расальскім, паабяцаў перадаць справу ў суд. Ад ганьбы іграка мог выратаваць толькі стрэл...

Пяць дзён паліцыя не давала дазволу хаваць Лява Дабжынскага — некаторыя дэталі на месцы здарэння не адпавядалі карціне самагубства. Але пані Дабжынская маўчала, а сястра Надзея не магла заступіцца за гонар брата з-за малалецтва... Пахавалі

Лява Дабжынскага ля Лашанская капліцы. Праз п'ёны час месца пахавання згубілася, і было знойдзена Адамам Мальдзісам толькі ў 1992 г.

Працягненца пленэр да 3 чэрвеня. На заключную частку, у часе якой на месцы родавай сядзібы Дабжынскіх усталююць памятны камень, запрошаныя прафэсар Адам Мальдзіс і гісторык Алена Глагоўская з Польшчы.

Сямён Печанко, Ганна Чакур

Мова як аптымізм

28 траўня дакумэнталіст Віктар Корзун прадставіў сваю новую стужку «Беларускі фронт, альбо Размовы пра мову».

50-хвілінны фільм глядзіцца на адным дыханьні. Карціна пазбаўлена плаксивага ліманту, аваязвокага, калі гутарка заходзіць пра мову. Хоць героям стужкі, каб мову абараніць, прыйшлося праісці выпрабаванні. Маша Караблькова вучылася дома, бо ў школе не знайшлося беларускамоўнай клясы, Аляксей Лапіцкі дамагаўся беларускай клясы для свайго сына Янкі, а дзіцяці Юлі Латушкінай лягапэды ставілі

КАЛЯНДАР

Чэрвень

- 1 — Міжнародны дзень абароны дзяцей.
- 1 — 100 гадоў (1907) з дні нараджэння чэскага філёзафа і дысайдэнта Яна Патачкі, бацькі выдатнай чэскай беларусісткі Францішкі Сокалавай.
- 2 — 200 гадоў (1807) ад бітвы пад Фрыляндам між Напалеонам і расейска-аўстрыйскім войскам, у складзе якога былі беларускія фармаваныні.
- 3 — 100 гадоў таму (1907) цар распушыць Думу і прызначыў новы недэмакратычны парадак выбараў.
- 5 — Усясьветны дзень навакольнага асяродзьдзя.
- 6 — 250 гадоў таму (1757) пажар зьнішчыў віцебскі Ніжні замак, які пасля так і не аднавіўся.
- 7 — Свята Цела і Крыві Хрыста (Божага Цела) у каталікоў.
- 10 — 100 гадоў таму (1907) французская інжынэрія браты Люм'еры вынайшлі спосаб рабіць каляровыя фатаздымкі.
- 13 — Дзень памяці ахвяраў камуністычных рэпресіяў у Літве, Латвіі, Эстоніі.
- 20 — Усясьветны дзень бежанцаў.
- 23 — Купальле.
- 24 — Святы Ян у каталікоў.
- 26 — Дзень ААН.
- 26 — Міжнародны дзень барацьбы з наркотыкамі.
- 27 — 300 гадоў (1707) ад узяцця Быхава, наймацнейшай фартэцыі ВКЛ, маскоўскім войскам у часе Паўночнай вайны.
- 27 — Усясьветны дзень рыбнай лоўлі.
- 29 — Святыя Пятро і Павал у каталікоў.

«псыхіягрычны» дыягназ, бо хлопчык размаўляе па-беларуску.

Кожнаму ёсьць, што сказаць. Мова тут як сінтонім свабоды, як адкіданьне дыктатуры, аптымізм насуперак катастрофам.

Кожны ня проста абвяшчае пра сваю любоў да «фронту беларускай мовы», але натуральна гэтым дыхае й жыве. І выходитзіць моцная рэч. Карціна пра беларускую мову, якую пляжаць, душаць і абсымейваюць рэжымныя інтэнданты, становіцца съведчаньнем трываласці наці.

І гэта сучасная дакумэнтальная стужка — годная, інтыгуюная і цікавая.

Знайсці новы фільм Віктара Корзуна можна ў месцах традыцыйнага распаўсюду беларускіх кнігаў і відэа.

Андрэй Расінскі

«Залатую галіну» Канаў атрымала малабюджэтная румынская стужка

Драма румынскага дэбютанта абышла карціны Тарантына і Ван Сэнта. Па-за конкурсам паказалі фільм, у якім Пуціна вінавацілі ў забойстве.

Фільм Крыстыяна Мунджу «4 месяцы, 3 тыдні і 2 дні» распавядае пра падпольныя аборты ў камуністычнай Румыніі. Да Кансага фэсту рэжысэр быў нікому не вядомы. Мунджу прызнаўся, што яшчэ год таму ня мог зьнайць кінастудыю, на якой быў скончаны кіноучылішча. Рэжысэр спадзяеца, што яго прыклад натхніць незалежных творцаў.

У пазаконкурсную праграму нечакана была ўключаная не зяйўленая раней дакументальная стужка «Бунт. Справа Ліцьвінкі». Карці-

ну зняю рэжысэр Андрэй Някрасаў — сябра Аляксандра Ліцьвінкі, якога атруцілі радыёактыўным палённем. Някрасаў абвінавачвае ў забойстве Ўладзімера Пуціна, а таксама распавядае пра расейскую павуціну ка-рупцыі.

У 2004-м Каны ўжо скідалі з п'едэсталу аднаго презыдэнта — Майкала Мур выкryваў Джорджа Буша. Сёлета на-дышла чарга для расейскага кіраўніка, да якога ў эўрапей-цаў прэтэнзіяў ня мениш.

Сярод сюрпрызуў фэсту —

узнагарода Этгару Керэту, ізраільскаму пісьменніку (яго кнігу «Кіроўца аўтобуса, які хадзеў стаць Богам» пераклаў па-беларуску Павал Касьцюковіч). Керэт атрымаў «Залатую камэру» за найлепшы

дэбют (фільм «Мэдуза»).

Беларусь на Канскім фэсьце пакуль не прадстаўленая, хоць малабюджэтны румынскі фільм даказвае, што гэта магчыма.

Андрэй Расінскі

«Дзядзька Лявон ідзе!»

26 траўня ў Таварыстве беларускай культуры ў Вільні адбылася імпрэза, прысьвечаная сям'і Луцкевічаў. Згадвалі Лявона, які быў сынам Антона і пляменінкам Івана Луцкевічаў. Піша віленская настаўніца Леакадзія Мілаш.

Лявона Луцкевіча я веда-ла з канца 80-х. Ад яго даз-налася пра Паўліну Мядзэл-ку, Натальлю Арсеньневу, да яго прыходзіла з вучнямі, яго запрашала на сустрэчы ў беларускую школу ў Вільні.

Лявону Луцкевічу вясною споўнілася б ужо 85 гадоў, ён скончыў знакамітую беларускую гімназію, у часе вайны настаўнічаў у Радаш-

ковічах і Баранавічах. Ваен-нае ліхалецце яго закінула ў Прусію, Чэхаславаччыну, Польшчу, дзе яго й арыштавалі. Быў на Калыме, вярнуўся, зьбіраў матэрыял пра Івана і Антона Луцкевічаў, пра Базылянскія муры, беларускую Вільню.

Як было прыемна, калі мы з вучнямі вярталіся з чарговай вандроўкі па той

беларускай Вільні, і яны ўбачылі Лявона Луцкевіча, усе хорам закрычалі: «Дзядзька Лявон ідзе!» Гэта было ў сярэдзіне 90-х гадоў — самых плённых ў культурна-грамадzkім жыцці дзядзькі Лявона.

28 ліпеня 1997 г. пераста-ла біцца яго сэрца. Пахавалі яго побач з помнікам Івану й Антону Луцкевічам на могоўках Роса.

На імпрэзе паказалі віде-афільм, зняты падчас адкрыцця табліцы Пётру Сергіевічу ў траўні 1996 г. Луцкевіч шмат гаварыў тады пра мастака, кватэру якога была цэнтрам беларускасці на працягу дзесяцігодзінь. Так прыемна было пачуць жывы голас

дзядзькі Лявона, а многія з прысутных яго ўбачылі ўпершыню.

Пасля аб палітычным становішчы ў Беларусі казаў студэнт ЭГУ, палітоляг Артур Юдзіцкі. Шмат было пытанняў, абміркоўваўся і Кантрэс дэмсілаў. Пасля выступіў Андрэй Храпавіцкі, які два гады вучыўся ў ЗША на журналіста. Расказаў пра жыццё беларусаў у ЗША — да яго таксама было шмат пытанняў.

Яшчэ адна імпрэза, прысьвечаная памяці Л.Луцкевіча, пройдзе ў Беларускім культурным таварыстве 28 ліпеня, калі споўніца дзесяць гадоў па дзядзьку Лявону.

Вечар беларускае культуры ў Пльзэні

Імпрэза «Пльзэнска-беларускі тузін», адбылася 23 траўня ў кавярні «Інкогніта». Ініцыявалі вечар Віталь Воранаў, студэнт університету ў Пльзэні з чэскімі літаратарамі Марк-тай Чеканавай і Здэнькам Заічкам.

Дзеля лепшага інфармаванья публікі былі на экране кавярні паказа-

ныя агульныя дадзеныя аб Беларусі з інтэрнэту, дакументальны фільм «Урок беларускае мовы». Група беларускіх студэнтаў падрыхтавала пачастунак: дранікі ў бярозавы сок (які, між іншага, усім спадабаўся). Студэнтка Натальля Бяляева сыграла на піяніне твор «Разъвітанье з радзімай» кампазыты-

ра Агінскага. Пльзэнскі беларус, сп.Аляксандар Даці, прачытаў па-чэску свой пераклад гумарыстычнага твору Ўладзімера Арлова пра сярэднявечную дзеянасць ў Чэхіі князя Жыгімонта Карыбутавіча, які заступаў тут вялікага князя Вітаўта.

Ажыўленая дыскусія на тэму Беларусі ў чэсکа-беларускіх дачыненіях зачыгнулася да позніх гадзін на вечара. **Юрка Станкевіч, «Крывія», Прага**

АНДРЭЙ ГЛЯНКЕВІЧ

Незвычайная для вясны сьёпка

Гарачыня і залевы могуць быць прычынай аварыйных адключэнняў электрычнасці. У сьпякоту дрот, асабліва 10-кільвольтавы, можа награвацца і правісаць. Калі такі провад «ляжча» на дрэва, ёсьць пагроза «зазямленнення». У такіх выпадках на ўчастку лініі электрычнасці аўтаматычна адключаецца.

Абарваная лінія электраперадач стала прычынай гібелі 45-гадовай мянчанкі і яе 20-гадовага сына. Трагедыя здарылася 28 траўня а 00.20, калі падчас навальніцы ў сталіцы на бульвары Шаўчэнкі паваленае дрэва абарвала дрот. Сын палез цераз дрэва і ўпаў, удараны токам. Маці кінулася ратавацца і загінула сама...

Сьёпка трываеца для вясны незвычайная. Усыяж па Ўсходній Эўропе былі пабітыя шматгадовыя тэмпературныя рэкорды.

У абарону Горадні падпісаўся кожны трохсоты

Пракурору Гарадзенскай вобласці Васілю Літвінаву актыўісты кампаніі «Выратуем Горадню ад разбурэння» перадалі зварт, які падпісалі 789 чалавек. У аўторак калі дзесяці маладых актыўістаў прыйшлі да паравога млыну ў цэнтры гораду, які працягваюць разбураць. На месцы маладзёнаў чакалі дзіве міліцыйскія машыны, і

актыўісты мусілі рэціравацца.

Сыход, пра які можна пашкадаваць

Кіраўнік місіі АБСЭ ў Беларусі Оке Петэрсан пакідае сваю пасаду. Швэдзкі дыплімат будзе працаваць прадстаўніком Рады Эўропы ва Ўкраіне. Пакуль невядома, хто будзе новым кіраўніком офісу. Згодна з правіламі

арганізацыі, на гэтую пасаду ня могуць быць прызначаны прадстаўнікі краін, зь якімі Беларусь мяжуе.

Каб не псовалі краявіду

У вёсцы Малашанкі на Гарадоччыне шэсцьці закінутых цагляных шматкватэрных дамоў уздоўж трасы «Санкт-Пецярбург—Адса» закапалі ў вялізныя катлаваны. Каб не псовалі краявіду. Вяскоўцы пачалі абурацца: гэта ж цэгla марнуеца. Адзін з мясцовых жыхароў насымеліўся нават напісаць скарту ў Гарадоцкую праукратуру.

Адказ зь дзяржустаноў уразіў вяскоўцаў напавал: аказваеца, гэта быў «плянавы дэмантаж».

АНДРЭЙ ГЛЯНКЕВІЧ

Латышонку — паўстагодзьдзя

27 траўня гісторыку Алегу Латышонку споўнілася 50

гадоў. Спадар Алег — доктар гістарычных навук, старшыня Беларускага гістарычнага таварыства ў Польшчы і, несумненна, найвялікшы (2 м 3 см) беларускі гісторык. Месяц таму ў Беластоку выйшла яго чарговая кніга «Ад белых русаў да беларусаў», прысьвечаная паўставанню беларускай нацыянальнай ідэі. Рэцэнзію чытایце на старонцы 20.

40 000 даляраў і 40 000 ёўра — са склепа

Не пашанцавала сталічнай сям'і, у дом да якіх у вёсцы Краснае (Маладачаншчына), завітаў няпрошаны госьць. Здабычу ж ён знайшоў у склепе: удачлівы крыміналіст забраў прыхаваныя 40 тыс. даляраў і 40 тыс. ёўра.

Падарожэла навучанье ў аўташколах

Цяпер плата (гранічны максымальны тарыф) за навучанне кіроўцаў катэгорыі А складзе 222,74 тыс. руб., катэгорыі В — 599,08 тыс., катэгорыі С — 1 млн. 86,1 тыс., катэгорыі В-С — 1 млн. 232,02 тыс. У аплату ня ўключаныя выдаткі на паліва.

За выходныя патанулі 36 чалавек

За 26 і 27 траўня загінулі на вадзе 36 чалавек, у тым ліку сем нялоўнагадовых. Адной з прычын трагедый на вадзе была рэзкая розыніца тэмпературы паветра і вады. Пры пагружэнні разгарацнага чалавека ў халодную ваду магчымы спазм сасудаў і кароткачасовая страта прытомнасці. Больш за 50% тапельцаў былі п'янія.

Вярнуліся капуцыны

У мястэчку Ліпнішкі (Івейшчына) прайшлі пасвячэнні братоў

дываканаў закону Капуцынаў Генрыха Кучынскага і Андрэя Зуя. Маладыя браты вучыліся ў Польшчы. Айцеп Генрых будзе працаваць у Докшыцах. Першае месца працы Андрэя Зуя — Ліпнішкі.

Апошні званок

Школу сёлета скончылі больш за 94,3 тыс. выпускнікоў 11—12 клясаў і больш за 70,7 тыс. выпускнікоў базавага ўзроўню. Ад 28 траўня ў школах пачаліся выпускныя іспыты. Вучні 11—12 клясаў здаюць расейскую або беларускую мову (на выбар), матэматыку і адзін іспыт на выбар.

Вучні 9-10 клясаў здаюць расейскую і беларускую мовы, матэматыку і гісторыю Беларусі (вусна). Завершэнца іспыты 9 чэрвеня, а 12 чэрвеня пачненца цэнтралізаванае тэставанне — у гэты дзень пройдзе выпрабаванне па беларускай мове.

Ушанавалі памяць случчака

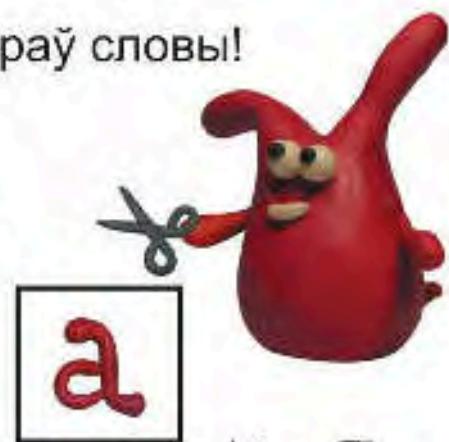
Партызанскі аддзел Юркі Моніча, удзельніка Слуцкага антыбальшавіцкага паўстання, дзеялічай у Барысаўскім павеце аж да 1924 г., калі яго ліквідавала ГПУ. Па яго съмерці на Барысаўшчыне пайшла традыцыя на соснах выразаць крыжы. Сёлета на сасыне побач зь мястэчкам Бобр быў усталяваны шасыціканцовы крыж з подпісам «Юрка Моніч. 1890—1924. Змагару за Беларусь». У цырымоніі ўзялі ўдзел мясцовыя жыхары, а таксама артысты і грамадзкія дзеячы з сталіцы. Сярод іх былі Алеся Пушкін, Алеся Мазур, Вячаслав Сіўчык.

Паводле
bulletinonline.org, радыё
«Свабода», Звязда,
БЕЛТА, Радыё
Ватыкану, БелаПАН

Выражы нажніцамі літары і дапамажы Капітану Танаку скласьці па парадку ўвесь беларускі альфабэт.

А потым пасправуй скласьці зь літараў словы!
Напрыклад вось так:

ІМПРЭЗА**Сустрэча з Сабілам і Севярынцам**

У аўторак 5 чэрвеня а 18.30 на **Управе БНФ** адбудзеца сустрэча, прысьвеченая году памяці ахвяраў сталінскіх рэпрэсій і кампаніі па абароне правоу на свабоду сумлення. Удзел бяруць былыя вязні сталінскіх лягераў пастар-эвангеліст Эрнэст Сабіла і прапаведнік Уладзімер Канатуш, хрысьціянскі служыцель Яраслаў Лукасік, якога высылаюць з Беларусі, а таксама Павал Севярынец. Т.: 571-26-11, 642-47-58

ФЭСТЫВАЛЬ**Рок за баброў**

2 чэрвень ў **Бабруйску** ў трэці раз адбудзеца музычны фэст «Рок за БАБРОЎ». На пляцоўцы калі **Палацу Мастацтва** а 16-й стартуе шашыцігадзінны маратон з удзелам рок-каманд Беларусі і Расіі. Госьці фэсту пачуць гурты «Ляпіс Трубяцкі», «веZ biletA», «Сініца», «J:МОРС», «Стокс», «Дэймас» (Смаленск), «TT-34»

АНДРЭЙ ПАНКЕВІЧ

Мастакі і Рыгор Барадулін

У пятніцу 1 чэрвень на сядзібе **БНФ** адкрыцца ўдзел бяруць вядомыя беларускія мастакі Валер Шчасны, Алег Кавародка, Янка Рамановіч, Уладзімер Сулкоўскі, Алеся Ігар Марачкін, Эдуард Агуновіч, Віктар Крук, Святлана Бараноўская, Кацярына Мясікова і іншыя

ВЫСТАВЫ**Купава ў Нью-Ёрку**

Беларускі Музэй прадстаўляе персанальную выставу мастака Міколы Купавы. Яго выставка прысьвеченая 125-годдзю Янкі Купалы і Якуба Коласа. Гледачам будзе прапанаваная падборка графічных прац, звязаная з жыццём і творчасцю беларускіх песьняроў. Гэта гравюры, літаграфіі з выявамі краівідаў Вязынкі, Акінчыц, Смольні, Віленскай чыгуначнай калені, дзе быў дом няўесты Коласа, Мікалаеўскай карчмы, дому Коласа ў Менску.

Адкрыццё выставы і сустрэча з мастаком адбудзеца 3 чэрвень а 12.30 у грамадскай залі **Сабору Святога Кірылы Тураўскага**. Выставка будзе экспа-

навацца да 5 ліпеня. Уваход бясплатны

Вежы і замкі Ліпеня

У **Горадні** адкрылася выставка мастака, скульптара Алеся Ліпеня. Аматары мастацтва пабачаць найлепшыя яго творы ў **выстаўнай залі «У Тызэнгаўза»**.

Алеся Ліпеню памёр летасць на 81 годзе жыцця. Выставу падрыхтавала жонка, спадарыня Альгерда, і дачка Алена.

Рэзбу і скульптуры Алеся Ліпеня можна пабачыць у Горадні, у шмат якіх раённых гарадках, а таксама музэях. Вялікія карціны беларускіх замкаў разъехаліся па ўсім свеце. Ліпеневы скульпту-

ры беларускіх клясыкаў і змагароў за незалежнасць знаходзяцца цяпер у прыватных калекцыях і музэях Беларусі.

Летасць Алеся Ліпеня пачаў маляваць сваю родную хату ў Борках, але так і не скончыў карціны — яна стала сілі. Гэтую незакончаную працу таксама змогуць пабачыць наведнікі галерэі

Паводле радыё «Свабода»

Менск Анатоля Тычыны

У **Мастацкім музэі** (вул. Леніна, 20) працуе выставка мастака-графіка Анатоля Тычыны «Мой Менск». А. Тычына — адзін з стваральнікаў беларускай графічнай школы XX ст., з яго імем

звязанае падстанье такіх відаў графікі, як кніжная, станковая, гэтна-часопісная, экслібрис

Італьянскае срэбра XX стагоддзя

У мастацкай галерэі «Універсітэт культуры» (Кастрычніцкая плошча, 1) да 25 чэрвень працуе выставка «Ад дэкаратыўнасці да дызайну: італьянскае срэбра XX ст.». Наведальнікі выставы здолеюць пазнаёміцца з калекцыяй вырабаў са срэбра асноўных школаў і дызайн-студый Італіі, якія займаюцца вырабам твораў з каштоўных металаў: De Vecchi, Olga Finzi, San Lorenzo, Cleto Munari, Memphis, Gemma Gioielli.

КІНО НА ВЫХОДНЫЯ**«Піраты Карыбскага мора-3: На ўскрайку съвету»**

**Піраты Карыбскага мора-3:
На ўскрайку съвету**
(Pirates of the Caribbean:
At Worlds End)

ЗША, 2007, каляровы, 168 хв.

Рэжысэр: Гор Вэрбінскі

Ролі выконваюць: Джоні Дэп, Кіра Найтлі, Арланда Блум, Джэфры Раш, Джонатан Прайс, Чоў Юн-Фат, Біл Най, Том Галандэр, Кіт Рычардз

Жанр: Прыгоды

Адзнака: 8,5 (з 10)

Трохгадзінны дыснэйскі атракцыён. Пірацкая рамантыка, каханыне, звышвідовішчныя бойкі, містыка з арт-гаўзнымі элемэнтамі (Джоні Дэп і ягоныя клоны), гэгі, старожытныя міты, касыючамая драма (мастакі пабудавалі горад XVII ст.).

На экране зьяўляеца й прататып Джэка Вераб'я — рокер-наркаман Кіт Рычардз у

ролі татусі Джэка.

Усе героі падманваюць адзін аднаго, падстаўляюць, пераходзяць на супрацьлеглы бок (што суправаджаецца бойкамі і ўцёкамі) — словам, паводзяцца як добрапрыстойныя піраты.

Над марскую варонкай счапіліся два караблі, малла-артылерыст па наводцы папугая ўядзе абстрэл ворагаў, шалёнае вясельле пад звон мячоў, разумныя камяні-крабы, агра-мадная багіня Каліпса — і гратэскны піратскі Інтэрнацыянал.

Усе на абардаж кінатэатру!

Андрэй Расінскі

ГІСТОРЫЯ Ў «НН»

Травень 2007

Гэта была беларуская «Маладая гвардывя». Гутарка зь Міхасём Чарняўскім пра Расыцілава Лапіцкага, лідэра антыкамуністычнага падпольля на Мядзельшчыне	18
Ад белых русаў да беларусаў. Рэцэнзія на новую кнігу Алега Латышонка	20
Паўстаныне хіпі. Гісторыя першай несанкцыянаванай моладзевай акцыі ў Менску	22
Басынійскія піраміды. Пра археалагічную спэкуляцыю стагодзьдзя піша Мікола Крывальцэвіч	24

Віншуем Рамана і
Насту Маладзяшыных
з нараджэннем
дачушки Антанины.

Калегі-нашаніўцы

Газэта «Наша Ніва»

шукае карэктара
на пастаянную працу

Звязтарца на e-mail:

nn@nn.by, nn@promedia.by.

Або праз тэлефоны:

(017) 284-73-29, 613-32-32,
707-73-29.

А ты падпішыся!

Каб рэгулярна атрымліваць «Нашу Ніву»,
паведаміце ў Рэдакцыю свой адрас і падпішыце
дамову. Дэталі — старонка 17.

ЗА БЕЛАРУСЬ!

У Карэліцкай бальніцы прадаюць паэзію

Мясцовы паэт В.М. выдаў вершаваны зборнік, прысьвечаны раённай бальніцы. Знайшлося там месца й вершу, адрасаванаму вышэйшай дзяржаўнай асобе, дзякуючы якой нібыгта карэліцкая мэдыцына лепшае з кожным днём. Цяпер той зборнік у прымусова-добраахвотнай форме распаўсюджваюць сярод пэрсаналу бальніцы. Нядорага — усяго восем тысяча. У адваротным выпадку пагражжаюць не працягнуць контракт. Паабураліся санітаркі з дактарамі ды пайшлі набываць паэзію. Сямейныя, што ўдвох працуяць у бальніцы, шчаслівейшыя — маюць права набыць адну кніжку ў сям'ю. Карэліцкая больница ўжо «празлавілася» некалі тым, што пэрсанал прымусілі выдатковаваць прэміяльныя на выпіску дзяржаўных газет.

Пацыент

«НН» СТО ГАДОЎ З ВАМІ

Свяцейшы Сынод патрэбаваў ад тых сувязчэннікаў — дэпутатаў Дзяржаўнае Думы, каторыя належаць да левых партый, каб яны вышлі з тых партый і прылучыліся да правых, або былі беспартыйнымі правымі. Ім заявілі, што калі яны да 18 мая ня выйдуть з партый, то ня могуць быць больш сувязчэннікамі.

«Наша Ніва». №20. 1907

Наша Ніва

незалежная газета

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991

галоўныя рэдактары «Нашай Нівы»:

З.Вольскі (1906), А.Уласаў (1906—1914),

Янка Купала (1914—1915), А.Лукевіч,

У.Знамяроўскі (1920), С.Дубавец (1991—2000).

сакратарка рэдакцыі Наста Бакшанская

шэф-рэдактар Андрэй Дынько

фотарэдактар Арыём Лява

галоўны рэдактар Андрэй Скурко

мастацкі рэдактар Сяргей Харэўскі

заснавальнік Мясцовы фонд выдання

газеты «Наша ніва»

выдавец Прыватнае прадпрыемства

«Суродзічы»

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАЙ:

220050, Менск, а/c 537

Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32,

8-029-707-73-29.

E-mail: nn@nn.by

On-line: www.nn.by

© НАША НІВА. Спасылка на «Нашу Ніву» абавязковая. 12 палос форматам

A2, 6 друк. арк. Друкарня РУП «Выдавецтва «Беларусь Дом друку». Менск, пр.

Ф. Скарны, 79. Рэдакцыя не нісе адказнасць за змест рагілонных аўвестак.

Кошт свабодны. Гаварыцца, што аўвестакі заснаваны на выдачы №581

ад 4 ліпеня 2002 г., выдадзены Міністэрствам інфармаціі Рэспублікі Беларусь.

Юрыйдичны адрас: 220101, г. Менск, пр. Ракасоўскага, 102-71. Р/р

3012206280014 у МГД ААТ «Белінвестбанку», Менск, код 764.

Наклад 2239. Газэта выдаецца 48 разоў на год.

Нумар падпісаны ў друк 23.00 30.05.2007.

Замова № 2937. Рэдакцыйны адрас: Ракасоўскага, 102-71.